

ที่นี้ถ้าบริษัทจัดทำข้อบังคับของบริษัทว่า “การเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงข้อบังคับให้ทำโดยมติสามัญ เช่นนี้ข้อบังคับนี้ก็ขัดกับมาตรา 1145 ใช้บังคับไม่ได้

ถ้าเป็นกรณีที่ไม่ขัดกับกฎหมาย ก็สามารถทำได้ เช่น จะจัดทำข้อบังคับว่าให้มีกรรมการบริษัทจำนวน 10 คน เช่นนี้ไม่ขัดกับมาตรา 1144 ทำได้

ฎีกาที่ 2145/2518 มาตรา 1145 ห้ามมิให้เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของบริษัท เว้นแต่ทำโดยมติพิเศษของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของบริษัทโดยมติธรรมดาจึงใช้ไม่ได้ หากมีข้อบังคับของบริษัทอนุญาตให้ทำได้ ก็ไม่มีผลบังคับ เพราะต้องห้ามตามกฎหมาย

การประชุมตั้งบริษัท มีกิจการหลายอย่าง บางอย่างอาจไม่ต้องมีก็ได้ เช่นตามมาตรา 1108 (2) หากผู้เริ่มก่อการยังไม่ได้ทำสัญญาอะไรไว้ ก็ไม่ต้องมีการให้สัตยาบันตามอนุमतรานี้ แต่อย่างไร หรือในอนุमतตรา (3) อาจไม่มีก็ได้หากไม่มีเจตนาว่าจะให้

หุ้นของบริษัทอาจเป็นหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิก็ได้

หุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิดีกว่าหุ้นสามัญคือ อาจจะกำหนดให้ได้รับเงินปันผลมากกว่า หรืออาจจะกำหนดให้ได้รับการคืนหุ้นก่อนก็ได้

หุ้นบุริมสิทธิอาจให้แก่ผู้เริ่มก่อการก็ได้ และอาจให้โดยเป็นหุ้นที่ชำระเงินค่าหุ้นจนเต็มมูลค่าหุ้นแล้วก็ได้ หุ้นบุริมสิทธิอาจจะมีหรือไม่มีก็ได้

ในอนุमतตรา (6) เลือกตั้งกรรมการและพนักงานสอบบัญชีอันเป็นชุดแรกของบริษัท และวางกำหนดอำนาจของคนเหล่านี้ด้วย

เมื่อเลือกตั้งกรรมการบริษัทแล้ว ขั้นตอนต่อไป ก็มอบกิจการให้กรรมการบริษัทตามมาตรา 1110 และต่อจากนั้น กรรมการก็จะเรียกให้ผู้ถือหุ้นชำระค่าหุ้น ซึ่งหุ้นหนึ่งต้องชำระไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า

ต่อจากนั้น กรรมการก็จะไปจดทะเบียนบริษัท ตามมาตรา 1111, 1112 การจดทะเบียนก็เป็นไปตามบททั่วไปในมาตรา 1016 - 1022 ซึ่งเมื่อจดทะเบียนแล้วก็มีผลตามมาตรา 1113, 1114

มาตรา 1113 “ผู้เริ่มก่อการบริษัทต้องรับผิดชอบร่วมกันและโดยไม่จำกัดในบรรดาหนี้ และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัทมิได้อนุมัติ และแม้จะได้มีอนุมัติก็ยังคงต้องรับผิดชอบ เช่นนั้นไป จนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัท”

มาตรา 1114 “เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนแล้ว ผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นจะร้องฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้าซื้อซื้อ โดยยกเหตุว่าสำคัญผิด หรือต้องข่มขู่ หรือถูกหลวงล่อล่อนฉ้อฉลนั้น ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่”

ปัญหา สมมุติว่าบริษัท ก. จำกัด ได้ดำเนินการจดทะเบียน แต่นายทะเบียนยังไม่ได้รับจดทะเบียน ยังอยู่ในระหว่างดำเนินการจดทะเบียน จึงยังไม่เป็นบริษัทจำกัดที่ต้อง แต่ปรากฏว่าบริษัทนี้ได้ดำเนินกิจการไปก่อน เช่น รับส่งคนโดยสารไปก่อน แต่ปรากฏว่าลูกจ้างของบริษัทได้ขับรถไปชนคนตายในระหว่างนี้ บุคคลภายนอกจะฟ้องใคร เพราะบริษัทยังไม่จดทะเบียน จึงยังไม่เป็นบริษัทจำกัด

ในเรื่องนี้มีฎีกาวินิจฉัยไว้คือ

ฎีกาที่ 1741/2505 ฟ้องว่าบริษัทจำกัดทำละเมิด ปรากฏว่าบริษัทยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล โจทก์ขอให้ศาลเรียกผู้เริ่มก่อการเข้ามาเป็นจำเลยร่วมรับผิดชอบโจทก์ตามมาตรา 1113 ได้

ตามฎีกานี้สรุปได้ว่า ผู้เริ่มก่อการนั้น ยังผูกพันรับผิดชอบ เมื่อบริษัทยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด

มาตรา 1114 มีหลักสำคัญอยู่ว่า การที่จะไปฟ้องขอให้เพิกถอนการที่ตนได้เข้าซื้อหุ้น เมื่อบริษัทจดทะเบียนแล้ว ทำไม่ได้ ต้องทำเสียก่อนที่มีการจดทะเบียนบริษัทจำกัด

มาตราที่สำคัญที่เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัด ก็คือเรื่องผลของการจดทะเบียนบริษัทจำกัด มีปัญหาเกี่ยวกับผู้เริ่มก่อการ กรณีที่บริษัทยังไม่ได้จดทะเบียนและมีการดำเนินกิจการไปก่อน หากมีหนี้สินเกิดขึ้น ผู้เริ่มก่อการก็ยังจะต้องรับผิดชอบอยู่นั้นไป จนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัท ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1113

หุ้น

ในเรื่องห้างหุ้นส่วนสามัญ การลงหุ้นตามมาตรา 1026 อาจลงหุ้นเป็นเงินหรือทรัพย์สินสิ่งอื่นหรือลงแรงงานก็ได้

กรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด แบ่งหุ้นส่วนออกเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ และหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ การลงหุ้นของหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ อาจลงเป็นเงิน หรือทรัพย์สินสิ่งอื่นหรือลงแรงงานก็ได้ แต่หุ้นส่วนพวกจำกัดความรับผิดชอบ มาตรา 1083 บัญญัติว่า “การลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบนั้น ท่านว่าต้องให้ลงเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น ๆ” แสดงว่าหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบจะลงหุ้นเป็นแรงงานไม่ได้

ส่วนในกรณีบริษัทจำกัด กฎหมายกำหนดให้แบ่งทุนออกเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน และมูลค่าของหุ้น ๆ หนึ่ง มาตรา 1117 ก็กำหนดมิให้ต่ำกว่าห้าบาท

มาตรา 1118 “อันหุ้นนั้น ท่านว่าจะแบ่งแยกหาได้ไม่

ถ้าบุคคลมีจำนวนแต่สองคนขึ้นไปถือหุ้น ๆ เดียวร่วมกัน ท่านว่าต้องตั้งให้คนใดคนหนึ่งเป็นจำนวนนั้นแต่คนเดียวเป็นผู้ใช้สิทธิในฐานะเป็นผู้ถือหุ้น

อนึ่ง บุคคลทั้งหลายซึ่งถือหุ้น ๆ เดียวร่วมกัน ต้องร่วมกันรับผิดชอบบริษัทในการส่งใช้มูลค่าของหุ้น”

มาตรา 1119 “หุ้นทุก ๆ หุ้นจำเป็นต้องให้ใช้เป็นเงินจนเต็มค่า เว้นแต่หุ้นซึ่งออกตามบทบัญญัติมาตรา 1108 อนุมาตรา (5) หรือมาตรา 1221

ในการใช้เงินเป็นค่าหุ้นนั้น ผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทหาได้ไม่”

ลักษณะของหุ้น มาตรา 1127 กำหนดให้บริษัททำใบหุ้นเพื่อให้ผู้ถือหุ้นยึดถือไว้ และมาตรา 1129 หุ้นนั้นให้อोनกันได้

ใบหุ้นมีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในมาตรา 1127, 1128

ใบหุ้นมี 2 แบบ

1. ใบหุ้นชนิดระบุชื่อ

2. ใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

ซึ่งทั้งสองแบบก็ต้องมีข้อความตามมาตรา 1128 คือ

1. ชื่อบริษัท

2. เลขหมายหุ้นที่กล่าวถึงในใบหุ้นนั้น

3. มูลค่าหุ้นหนึ่งเป็นเงินเท่าใด

4. ถ้าและเป็นหุ้นที่ยังไม่ได้ใช้เงินเสร็จ ให้จดลงว่าได้ใช้เงินค่าหุ้นแล้วหุ้นละเท่าใด

5. ชื่อผู้ถือหุ้นหรือคำแถลงว่าได้ออกใบหุ้นนั้นให้แก่ผู้ถือ

ถ้าเป็นใบหุ้นชนิดระบุชื่อ หุ้นนั้นอาจจะชำระเงินเสร็จครบมูลค่าแล้วก็ได้ หรืออาจจะชำระยังไม่เสร็จก็ได้ และต้องมีระบุชื่อผู้ถือหุ้นด้วย

ส่วนถ้าเป็นใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ ต้องเป็นหุ้นที่ชำระเงินเสร็จครบมูลค่าแล้ว และต้องระบุว่าออกให้แก่ผู้ถือ นอกจากนี้หุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 1134 ด้วย คือจะออกได้ก็แต่เมื่อมีข้อบังคับของบริษัทอนุญาตไว้ และจะออกให้ได้แต่เฉพาะเพื่อหุ้นซึ่งได้ใช้เต็มค่าแล้ว

คือในเบื้องต้น ต้องดูว่าข้อบังคับอนุญาตให้ได้หรือไม่ ถ้าข้อบังคับไม่อนุญาตให้ออกหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ หุ้นของบริษัทนั้นก็มิแบบเดียว คือหุ้นชนิดระบุชื่อ แต่ถ้าข้อบังคับอนุญาตให้ออกหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือได้ บริษัทนั้นก็มิใบหุ้นสองแบบคือ หุ้นชนิดระบุชื่อ กับหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

หุ้นส่วนชนิดที่มีใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น มาตรา 1135 ให้โอนกันได้เพียงด้วยส่งมอบใบหุ้นแก่กัน

ส่วนหุ้นชนิดระบุชื่อ การโอนก็เป็นไปตามมาตรา 1129
การเรียกให้ชำระเงินค่าหุ้น

ตอนจดทะเบียนตั้งบริษัทต้องเรียกให้ชำระเงินค่าหุ้นไว้แล้วอย่างน้อยร้อยละ 25 ส่วนการเรียกให้ชำระเงินค่าหุ้นที่เหลือ ก็เป็นไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ว่าจะเรียกอย่างไรเรียกเท่าไร

ปัญหาในเรื่องการเรียกให้ชำระเงินค่าหุ้น มีมาตราที่สำคัญคือ มาตรา 1119 วรรคสองและมาตรา 1143

มาตรา 1119 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในการใช้เงินเป็นค่าหุ้นนั้น ผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทหาได้ไม่” ทั้งนี้ถ้าหากมีการใช้เงินค่าหุ้นโดยการหักหนี้กับบริษัท ผลก็คือถือว่าผู้ถือหุ้นคนนั้นยังไม่ได้ชำระค่าหุ้นดังกล่าว

มาตรา 1143 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้บริษัทจำกัดเป็นเจ้าของถือหุ้นของตนเอง หรือรับจำนำหุ้นของตนเอง”

แต่มีฎีกาที่ 660/2525 (หน้า 667) วินิจฉัยว่า เอกสารการโอนหุ้น โจทก์ผู้รับโอนกับผู้โอนได้ลงลายมือชื่อ มีพยานรับรอง 2 คน ทั้งกรรมการบริษัทจำเลย 2 นาย ได้ลงชื่อประทับตราบริษัทอนุมัติให้โอนหุ้นกันได้ ถูกต้องตาม ป.พ.พ. มาตรา 1129 วรรคสอง บังคับไว้ และมาตราดังกล่าวมิได้บัญญัติว่าถ้ามิได้แถลงเลขหมายหุ้นที่โอนกัน การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อย่อมเป็นโมฆะ ทั้งบริษัทจำเลยยังไม่ได้ออกใบหุ้นให้ผู้ถือหุ้น และไม่มีสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น ย่อมไม่มีเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันที่ผู้โอนจะแถลงลงในหนังสือโอนหุ้น และจดแจ้งการโอนกับผู้รับโอนลงในทะเบียนผู้ถือหุ้นได้ การโอนหุ้นดังกล่าวมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว

หมายเหตุ เดิมเคยแปลมาตรา 1129 วรรคสองว่า การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้ คือ

- (1) ต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน
- (2) ต้องมีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือนั้น
- (3) ตราสาร (หมายถึงหนังสือตามข้อ (1) และ (2) ต้องแถลงเลขหมายหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย

ต่อมาฎีกาที่ 1127/2521 2521 ณ. 700 ข้อเท็จจริงมีการทำหนังสือโอนหุ้นลงชื่อผู้โอนและผู้รับโอนและจำนวนหุ้นที่โอนทั้งหมดที่ผู้โอนถือหุ้นอยู่ แต่เลขหมายหุ้นที่ลงในหนังสือตราสารคลาดเคลื่อนไป ศาลฎีกาจึงวินิจฉัยว่า “การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อทั้งหมดที่ผู้โอนมีอยู่ไม่ระบุเลขหมายหุ้นในเอกสารโอน ก็ไม่เป็นโมฆะ”

ฎีกานี้เดิมตามและขยายความต่อไปว่า แม้ไม่ระบุเลขหมายหุ้นซึ่งโอนกันก็ไม่เป็นโมฆะ ซึ่งพิเคราะห์ตาม
ตัวบทที่ว่า “อนึ่ง ตราสารอันนั้นต้องแสดงเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย” หมายความว่า ตราสารการโอนต้องแสดงเลข
หมายของหุ้นซึ่งโอนด้วย เลขหมายของหุ้นจึงเป็นส่วนหนึ่งของตราสารที่ต้องกระทำ หากไม่ระบุเลขหมายของหุ้นและผู้โอน
โอนหุ้นบางจำนวน โดยหุ้นบางจำนวนมีภาระผูกพันเช่นจำนำดังนี้ ก็จะมีปัญหาว่า การโอนหุ้นจำนวนที่ไม่จำนำหรือที่จำนำ

อนึ่ง ที่กฎหมายให้แสดงเลขหมายของหุ้นก็เพื่อประโยชน์ที่จะได้จดแจ้งในทะเบียนผู้ถือหุ้น

ผู้เขียนเห็นว่า การโอนหุ้นบางจำนวนต้องระบุเลขหมายของหุ้นลงในตราสารการโอนหุ้น มิฉะนั้นการโอน
น่าจะเป็นโมฆะ แต่ข้อเท็จจริงคดีนี้ยังได้ความต่อไปว่า บริษัทไม่เคยอดอกใบหุ้นระบุชื่อให้ผู้ถือหุ้น และสมุดทะเบียนผู้
ถือหุ้นก็ไม่ได้ทำ ผู้โอน ผู้รับโอนไม่มีทางที่จะระบุเลขหมายหุ้นที่โอนลงในตราสารนั้นได้ ผลของคดีนี้จึงชอบแล้ว

อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง

นายคำมีหุ้นชนิดระบุชื่อ 20 หุ้นในบริษัทการค้าจำกัดและนายขาวมีหุ้นชนิดระบุชื่อ
50 หุ้นในบริษัทเดียวกัน นายคำโอนหุ้นทั้งหมด 20 หุ้นให้นายเขียว ได้ทำหนังสือโอนหุ้นกัน
เป็นหลักฐาน นายคำ นายเขียว ผู้โอนผู้รับโอน นายแดง นายขาว พยานและนายขำผู้เขียนได้
ลงชื่อไว้ด้วย ปรากฏว่าหนังสือโอนหุ้นที่ทำกันไว้ นายขำผู้เขียนมิได้ระบุเลขหมายหุ้น 20 หุ้น
ไว้ในหนังสือโอนหุ้น ต่อมาหุ้นราคาสูงขึ้น นายคำฟ้องนายเขียวขอให้ศาลเพิกถอนการโอนหุ้น
โดยอ้างว่าการโอนหุ้นเป็นโมฆะ ส่วนนายขาวโอนหุ้นให้นายเขียว 25 หุ้น นายขำเป็นผู้เขียน
หนังสือโอนหุ้น มิได้ระบุเลขหมายหุ้นและนายแดง นายขาว นายขำ รู้เห็นในการโอนหุ้นแต่
มิได้ลงชื่อไว้ในหนังสือโอนหุ้น นายขาวฟ้องนายเขียวขอให้ศาลเพิกถอนการโอนหุ้นเช่นเดียว
กัน ให้อำนาจวินิจฉัยว่า การโอนหุ้นทั้งสองรายชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

คำตอบ การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อทั้งหมดที่ผู้โอนมีอยู่ ถึงแม้จะไม่ระบุเลขหมายหุ้น
ในหนังสือโอนหุ้นก็ไม่เป็นโมฆะ เพราะถือว่าได้มีการระบุเลขหมายหุ้นแล้ว หนังสือโอนหุ้น
ระหว่างนายคำกับนายเขียวไม่เป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1129
การโอนหุ้นรายนี้ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ 1127/2521)

ส่วนการโอนหุ้นระหว่างนายขาวกับนายเขียวนั้น หนังสือโอนหุ้นมิได้ระบุเลขหมาย
หุ้น เมื่อมิใช่เป็นการโอนหุ้นทั้งหมด การโอนหุ้นเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1129 และหนังสือ
โอนหุ้นไม่มีพยานลงชื่อ การโอนหุ้นก็เป็นโมฆะตามบทบัญญัติดังกล่าว การโอนหุ้นระหว่าง
นายขาวกับนายเขียวเป็นโมฆะไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ 2970/2522)

ฎีกาที่ 1127/2521 การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อทั้งหมดที่ผู้โอนมีอยู่ไม่ระบุเลขหมาย
หุ้นก็ไม่ใช่โมฆะ เพราะถือว่าได้ระบุเลขหมายหุ้นแล้ว

ฎีกาที่ 2970/2522 การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อต้องมีพยานลงลายมือชื่อในหนังสือโอน
หุ้น มิฉะนั้นเป็นโมฆะ แม้จะทำต่อหน้าพยานรู้เห็นหลายคนก็ตาม

เปรียบเทียบกฎหมาย หุ้นส่วนบริษัท

1. การจัดตั้ง

ห้างหุ้นส่วนสามัญ – ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงจะทำกิจการแล้วนำทุนมาลงก็เป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนแล้ว บริษัทจำกัด มีการดำเนินการเป็นขั้น ๆ ตามลำดับ จะข้ามขั้นไม่ได้

2. สภาพของทุน

ห้างหุ้นส่วนสามัญ – ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ทุนไม่ต้องแบ่งเป็นหุ้น

บริษัท : ทุนต้องแบ่งเป็นหุ้นเสมอ แต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน

3. การลงทุน

(ก) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนและไม่จดทะเบียน

หุ้นส่วนลงทุนได้ทั้งเงินสด ทรัพย์สิน และแรงงาน (มาตรา 1026)

(ข) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

– พวกไม่จำกัด : เช่นเดียวกับข้อ ก. (มาตรา 1026, 1080)

– พวกจำกัด : ลงทุนได้ 2 อย่าง ลงทุนด้วยแรงงานไม่ได้ (มาตรา 1083)

(ค) บริษัทจำกัด

ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบใช้เงินค่าหุ้นด้วยเงินสด เว้นแต่หุ้นตาม มาตรา 1108 อนุ 5 (ที่ประชุมตั้งบริษัทอนุวัติ) หรือมาตรา 1221 (กรณีเพิ่มทุน) (มาตรา 1119)

4. ทุน

(ก) ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

ทุนที่นำมาลงมากน้อยเท่าไร ไม่สำคัญสำหรับเจ้าหนี้ เจ้าหนี้ฟ้องให้รับผิดชอบไม่จำกัด (มาตรา 1025)

(ข) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

ถึงมีการจดทะเบียนการลงทุนแต่ละคนไว้ตาม มาตรา 1064 ก็ไม่สำคัญสำหรับ เจ้าหนี้ เจ้าหนี้ฟ้องให้ทุกคนรับผิดชอบโดยไม่จำกัดเมื่อห้างผิดนัด (มาตรา 1070)

(ค) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

- พวกไม่จำกัด - เช่นเดียวกับข้อ ข.

- พวกจำกัดทุนที่ตั้งไว้สำคัญสำหรับเจ้าหนี้ หุ้นส่วนพวกนี้รับผิดชอบเฉพาะเงินที่ จดทะเบียนจำกัดไว้ (มาตรา 1077, 1078 (4))

(ง) บริษัทจำกัด

ทุนที่จดทะเบียนไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิเป็นหลักประกันแก่เจ้าหนี้คนภายนอก แต่ว่าถ้าบริษัทเป็นหนี้เจ้าหนี้มากกว่าทุน บริษัทก็ต้องรับผิดชอบเต็มจำนวนหนี้ ไม่ใช่รับผิดชอบเฉพาะทุนที่ตั้งไว้ถ้าบริษัทมีเงินไม่พอชำระหนี้ เจ้าหนี้อาจฟ้องบริษัทให้ล้มละลายได้

ทุนที่บริษัทตั้งไว้ เป็นหลักประกันแก่เจ้าหนี้ธรรมดา บริษัทจะทำให้ทุนลดน้อยลงไม่ได้ ดังจะเห็นจาก

(ก) มาตรา 1105 วรรค 1

(ข) มาตรา 1108 (5)

(ค) มาตรา 1119 วรรค 2

(ง) มาตรา 1143

(จ) มาตรา 1221

ถ้าจะเป็นการลดทุนได้ก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติจึงจะทำได้ (มาตรา 1224-1228)

5. การส่งเงินลงทุน

(ก) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนและไม่จดทะเบียน

ถ้าหุ้นส่วนละเลยไม่ส่งมอบส่วนลงทุน หุ้นส่วนคนอื่นจะเอาออกได้ต้องปฏิบัติตามมาตรา 1031

(ข) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

หุ้นส่วนทั้ง 2 ประเภท อนุโลม มาตรา 1031 มาใช้ได้

มาตรา 1031 เป็นเรื่องไม่ส่งมอบส่วนลงทุนเลย ถ้าส่งมอบให้บางส่วนจะใช้มาตรานี้ไม่ได้ ต้องไปอ้างเลิกห้างกรณีผิดสัญญา

(ค) บริษัทจำกัด

ผู้ถือหุ้นที่ละเลยไม่ชำระค่าหุ้นจะเสียสิทธิดังนี้

- (1) อาจถูกริบหุ้น ถ้าละเลยไม่ชำระค่าหุ้นถึง 2 ครั้ง (มาตรา 1120 - 1126)
- (2) บริษัทจะไม่ยอมจดทะเบียนให้โอนหุ้น (มาตรา 1130)
- (3) ไม่มีสิทธิลงमतออกเสียงในที่ประชุมใหญ่ (มาตรา 1184)
- (4) ได้เงินปันผลน้อยกว่าคนอื่นที่ไม่ค้างชำระค่าหุ้น (มาตรา 1200)

6. การเพิ่มทุน

(ก) ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

ชักนำเอาบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นหุ้นส่วนเพิ่มขึ้น (มาตรา 1040)

(ข) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

เอาคนอื่นเข้ามาเพิ่มตามมาตรา 1040 ก็ต้องไปจดทะเบียนเพิ่ม (มาตรา 1016)

(ค) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

มีหุ้นส่วน 2 จำพวกมาเพิ่มทีหลังก็ใช้มาตรา 1040 (มาตรา 1080) และไปจดทะเบียนเพิ่มเติมตาม มาตรา 1016

(ง) บริษัทจำกัด

เพิ่มทุนโดยออกหุ้นใหม่โดยมีมติพิเศษ ซึ่งโดยปกติขายหุ้นใหม่ให้ผู้ถือหุ้นเดิมก่อนแล้วจึงขายให้ประชาชนทีหลัง เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะกำหนดว่าต้องการผู้ถือหุ้นใหม่ ก็ต้องขายให้ประชาชนทันที (มาตรา 1220, 1222)

7. การลดทุน

ก) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน - ไม่จดทะเบียน - ห้างหุ้นส่วนจำกัดอาจมีได้ในกรณี

- (1) ชับไล่หุ้นส่วนไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น (มาตรา 1031)
- (2) หุ้นส่วนลาออกจากห้าง โดยมีข้อสัญญาให้ออกไป โดยไม่ต้องบอกเลิกห้าง
- (3) ให้กำจัดหุ้นส่วนผู้เป็นต้นเหตุออกจากห้างแทนสั่งให้เลิก (มาตรา 1058)

ข) บริษัทจำกัด

- (1) ลดมูลค่าหุ้นให้ต่ำลง จำนวนหุ้นเท่าเดิม
- (2) ลดจำนวนหุ้นให้น้อยลง มูลค่าหุ้นเท่าเดิมทำโดยมติพิเศษ (มาตรา 1224)

8. คุณสมบัติของหุ้นส่วนและผู้ถือหุ้น

ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนและไม่จดทะเบียน

คุณสมบัติของหุ้นส่วนเป็นสาระสำคัญ

- (1) ตาย ล้มละลาย ไร้ความสามารถ ห้างเล็ก (มาตรา 1055)
- (2) โอนหุ้นต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนคนอื่น (มาตรา 1040)
- (3) ค่าขายแข่งขันกับห้างไม่ได้ (มาตรา 1038, 1066, 1067)

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

- พวกไม่จำกัด - เช่นเดียวกับหุ้นส่วนสามัญ

- พวกจำกัด คุณสมบัติก็ไม่เป็นสาระสำคัญ

- (1) มาตรา 1090 ค่าขายแข่งขันกับห้างได้
- (2) มาตรา 1091 โอนหุ้นได้ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากห้าง
- (3) มาตรา 1092 ตาย ล้มละลาย ไร้ความสามารถ ห้างไม่เล็ก เว้นแต่มีข้อสัญญาอื่นเป็นอย่างอื่น

บริษัทจำกัด

คุณสมบัติของผู้ถือหุ้นไม่เป็นสาระสำคัญ

- (1) ผู้ถือหุ้นโอนหุ้นให้ผู้อื่นโดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท (มาตรา 1129)
- (2) ค่าขายแข่งขันกับบริษัทได้ (ไม่เข้า มาตรา 1168 วรรค 3)
- (3) ตาย ล้มละลาย ไร้ความสามารถ บริษัทไม่เล็ก (มาตรา 1132)

9. การจัดการห้างหุ้นส่วน บริษัท

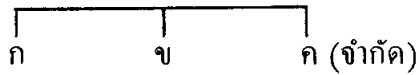
ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนและไม่จดทะเบียน

- (1) มาตรา 1033 (2) มาตรา 1035
- (2) หุ้นส่วนธรรมดาสอดไปจัดการบังคับตามกฎหมายจัดการงานนอกสั่ง (มาตรา 1043)

ความระมัดระวังในการจัดการ (มาตรา 1039)

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ก. และ ข. ไม่จำกัดความรับผิด (ก. เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ)

ก. มีสิทธิจัดการเท่านั้น (มาตรา 1087)

ข. สอดเข้าไปจัดการ ใช้ มาตรา 1043 – จัดการนอกสั่ง

ก. » ใช้ มาตรา 1088

ความระมัดระวังในการจัดการ มาตรา 1039 (อนุโลม)

บริษัทจำกัด

ผู้มีสิทธิจัดการ คือ กรรมการบริษัทที่ประชุมใหญ่ตั้ง (มาตรา 1144)

ผู้ถือหุ้นคนอื่นไม่มีสิทธิจัดการ ถ้าสอดไปจัดการก็ไม่มีผลผูกพันบริษัท
รับผิดเป็นส่วนตัว เมื่อมีหนี้เกิดขึ้น แต่อาจเป็นกรณีจัดการงานนอกสั่ง บริษัทอาจให้สัตยา-
บันได้ ถ้าจัดการในขอบวัตถุประสงค์

ความระมัดระวังในการจัดการ มาตรา 1168 วรรค 1

10. กำไร

ห้างหุ้นส่วนสามัญ – จำกัด

(ก) กรณีห้างยังดำรงอยู่

ห้างมีสัญญาจะเอากำไรมาแจกให้หุ้นส่วนได้ ไม่จำเป็นต้องห้างเลิกเสมอไป

ไม่เข้าฎีกา 642/2472

ดังจะเห็นได้จาก

(1) มาตรา 1041

(2) มาตรา 1048

(3) มาตรา 1072

(4) มาตรา 1084

หุ้นส่วนแต่ละคนจะมีสิทธิได้กำไรเท่าไร ต้องเป็นไปตามส่วนที่ลงหุ้น (มาตรา 1044) หรือแล้วแต่จะตกลงกันให้หุ้นส่วนคนใดได้รับส่วนกำไรมากกว่าส่วนที่ลงหุ้นก็เป็นไปตามนั้น (มาตรา 1045)

(ข) กรณีห้างเล็ก

(1) ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

เลิกแล้วก็ต้องมีการชำระบัญชี การชำระบัญชีให้ทำโดยลำดับดังนี้ มาตรา

1062

(3) ให้คืนทุนทรัพย์ผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงเป็นทุน

ถ้ายังมีทรัพย์เหลืออีกเท่าไรก็เฉลี่ยแจกเป็นกำไรระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน
หุ้นส่วนจะได้กำไรต้องเป็นไปตาม มาตรา 1044 หรือ มาตรา 1045

(2) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัด

มาตรา 1269 “.....”

ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ เหลือคืนทุนให้หุ้นส่วนที่เหลือแบ่งกำไรให้หุ้นส่วนแต่ละ
คน ๆ จะได้กำไรเท่าไรเป็นไปตาม มาตรา 1044 หรือ มาตรา 1045

(3) บริษัทจำกัด

(ก) บริษัทยังดำรงอยู่

(ข) บริษัทเลิก

(ก) บริษัทยังดำรงอยู่

บริษัทมีกำไรก็เอากำไรจ่ายเป็นปันผลให้ผู้ถือหุ้นได้โดยมีมติที่ประชุมใหญ่ เว้น
แต่เงินปันผลระหว่างกาล (มาตรา 1201)

ก่อนจ่ายเงินปันผลก็เอากำไร $1/20$ กักเป็นทุนสำรองจนกว่าทุนสำรองจะมีถึง
1 ใน 10 ของทุนบริษัท (มาตรา 1202)

บริษัทจะวางข้อบังคับให้กักทุนสำรองมากกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ แต่จะ
วางข้อบังคับไม่ต้องกักทุนสำรองเลย หรือกักน้อยกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้

ต่างกับกฎหมายหุ้นส่วน

ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่ามีกำไรจะต้องกักไว้เป็น ทุนสำรอง แต่จะกักไว้ก็ได้ใน
กรณีห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลจะตกลงกันว่าเมื่อไรห้างมีกำไรแทนที่จะแบ่งกำไรทั้งหมด
ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน ให้กักไว้บางส่วนเป็นเงินสำรองเพื่อนำมาชดใช้ในคราวขาดทุน หรือนำ
มาเพิ่มทุนในคราวมีความประสงค์จะเพิ่มทุน

ผู้ถือหุ้นมีสิทธิได้เงินปันผล แล้วแต่ตามส่วนจำนวนที่ผู้ถือหุ้น ได้ส่งเงิน
แล้ว ในหุ้น ๆ หนึ่ง เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้นบุริมสิทธิ (มาตรา 1200)

ต่างกับกฎหมายหุ้นส่วน

หุ้นส่วนมีสิทธิจะได้กำไรเท่าไรเป็นไป ตามส่วนที่ลงหุ้น (มาตรา 1044) โดยไม่ต้องคำนึงว่าหุ้นส่วนคนนั้นส่งค่าหุ้นให้ห่างเต็มจำนวนหรือไม่

(ข) บริษัทเล็ก

ใช้หนี้ให้คนภายนอก เหลือเกินทุนให้ผู้ถือหุ้น เหลือแจกเป็นปันผลแก่ผู้ถือหุ้นตามหุ้นที่ถืออยู่ มาตรา 1269

11. ขาดทุน

(ก) หุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน - ไม่จดทะเบียน และหุ้นส่วนพวกไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด

จะต้องรับผิดในการขาดทุนร่วมกันทุกคน จะตกลงกันว่า จะไม่ยอมขาดทุนเลยไม่ได้ เป็นอันขาด ถ้าตกลงกันเช่นนั้นก็เป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนไม่ได้

แต่ถ้าหุ้นส่วนบางคน ตกลงกันว่าเขาไม่ต้องขาดทุนด้วย หรือขาดทุนน้อยกว่าคนอื่น โดยให้คนอื่นรับผิดในการขาดทุนแทนใช้ได้ (แต่ใช้กันกันได้ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเท่านั้น จะใช้ยื่นต่อเจ้าหนี้ของห้างไม่ได้)

ถ้าขาดทุนไม่ว่าในตอนระหว่างห้างยังไม่เลิก หรือห้างเลิกแล้ว หุ้นส่วนทุกคนต้องแบ่งเฉลี่ยกันขาดทุนตามส่วนที่ลงหุ้น (มาตรา 1044) หรืออัตราอื่นตามแต่จะตกลงกัน

(ข) หุ้นส่วนพวกจำกัด ๆ ในห้างหุ้นส่วนจำกัด

รับผิดในการขาดทุนตามส่วนที่ลงหุ้นเช่นเดียวกัน (มาตรา 1044, 1080) แต่จะรับผิดไม่เกินจำนวนที่ตนจำกัดความรับผิดไว้ ถ้าเฉลี่ยขาดทุนเกินส่วนก็ให้พวกไม่จำกัดรับผิดแทน ถ้าเฉลี่ยขาดทุนน้อยกว่าที่ตัวจำกัดไว้ ก็รับผิดไปเท่านั้น

(ค) บริษัทจำกัด

ผู้ถือหุ้นรับผิดเฉพาะเงินค่าหุ้นที่ค้างต่อบริษัท ไม่ต้องรับผิดในการช่วยขาดทุนเมื่อบริษัทขาดทุนแต่ประการใด

12. ความรับผิดของหุ้นส่วน, ผู้ถือหุ้นต่อเจ้าหนี้

(ก) ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

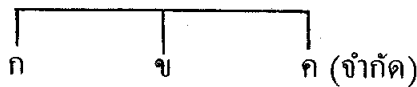
เจ้าหนี้สามารถฟ้องให้หุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งให้รับผิดได้เต็มจำนวนหนี้ได้ทันที หุ้นส่วนที่ถูกฟ้องจะปิดความรับผิดให้ห้างหรือคนอื่นไม่ได้ (แต่ระหว่างกันเองก็ต้องรับผิดเป็นสัดส่วนที่ลงหุ้นหรือเท่า ๆ กันแล้วแต่จะตกลงกัน)

(ข) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

เจ้าหนี้ต้องฟ้องห้างก่อน เมื่อห้างผิดนัด เจ้าหนี้จึงมีสิทธิฟ้องหุ้นส่วนได้เต็มจำนวนหนี้ คนที่ถูกฟ้องจะปิดความรับผิดให้คนไม่ถูกฟ้องไม่ได้ แต่ปิดความรับผิดให้ห้างก่อนได้ มาตรา 1071

(ค) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ก. ข. (ไม่จำกัด)

เจ้าหนี้ฟ้องห้างก่อน ห้างผิดนัด จึงฟ้อง ก. หรือ ข. ให้รับผิดได้ ก. หรือ ข. จะปิดความรับผิดให้คนอื่นไม่ได้ แต่ปิดให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ (อนุโลม มาตรา 1070, 1071)

ฟ้อง ก. ให้รับผิดไม่ได้จนกว่าห้างจะเลิกตามส่วนที่ มาตรา 1095 บัญญัติไว้

แต่ถ้า ก. ถูกกฎหมายบัญญัติให้รับผิดโดยไม่จำกัด ก็ถูกฟ้องให้รับผิดได้ทันที

(ง) บริษัทจำกัด

ผู้ถือหุ้นรับผิดจำกัด เฉพาะเงินค่าหุ้นที่ค้างต่อบริษัท เจ้าหนี้จะฟ้องผู้ถือหุ้นให้รับผิดชำระหนี้ของบริษัทไม่ได้ ผิดกับหุ้นส่วนซึ่งแม้เป็นห้างจดทะเบียน เจ้าหนี้ฟ้องหุ้นส่วนให้รับผิดได้เมื่อห้างผิดนัด

13. การเลิกห้างหุ้นส่วน, บริษัท

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

- (1) เลิกโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา 1055)
- (2) เลิกโดยความประสงค์ของหุ้นส่วนทั้งหมด
- (3) เลิกโดยความประสงค์ของหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่ง (มาตรา 1056)
- (4) เลิกโดยคำสั่งศาล (มาตรา 1057)

ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน – ห้างหุ้นส่วนจำกัด

- (1) – (4) เช่นเดียวกับห้างหุ้นส่วนไม่จดทะเบียน
- (5) ห้างหุ้นส่วนล้มละลาย (มาตรา 1069)

บริษัทจำกัด

- (1) เลิกโดยผลแห่งกฎหมาย (มาตรา 1236)
- (2) เลิกโดยคำสั่งศาล (มาตรา 1237)

14. การควบห้างหุ้นส่วน, บริษัท

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

- ไม่มีบทบัญญัติเรื่องการควบ

ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน - ห้างหุ้นส่วนจำกัด มาตรา 1073 - 1076

มาตรา 1073 “จะควบกันได้โดยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมด เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

บริษัทจำกัด (มาตรา 1238 - 1243)

มาตรา 1238 “บริษัทจำกัดที่ประสงค์จะควบกันต้องมีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นแต่ละบริษัท และลงมติพิเศษอนุมัติให้มีการควบบริษัทเข้ากับบริษัทอื่น ๆ ได้”

15. การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน, บริษัท

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

ไม่จำเป็นต้องชำระบัญชีเสมอไป เมื่อห้างเลิกอาจจะจัดการทรัพย์สินของห้างโดยวิธีอื่นก็ได้ (มาตรา 1061)

ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด

เมื่อเลิกแล้วจำเป็นต้องชำระบัญชีเสมอ จะไม่ชำระบัญชีไม่ได้

ฎีกา 351/2507 (ที่ประชุมใหญ่) สภาพของนิติบุคคลจำพวกห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนหรือบริษัทจำกัดนั้นจะเกิดขึ้นได้ด้วยการจดทะเบียน และจะสิ้นสภาพลงได้ด้วยการจดทะเบียน และการจดทะเบียนเพื่อให้นิติบุคคลชนิดนี้สิ้นสภาพลงนั้นกฎหมายบังคับให้กระทำโดยผู้ชำระบัญชี ตามหลักเกณฑ์และวิธีที่บัญญัติไว้ จึงเป็นที่เห็นได้ว่าเมื่อเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัดแล้วกฎหมายบังคับให้ต้องมีผู้ชำระบัญชี มิฉะนั้นก็ไม่มีทางที่สภาพของนิติบุคคลดังกล่าวจะสิ้นสุดลงโดยทางทะเบียนได้เมื่อต้องมีผู้ชำระบัญชีแล้ว การเลิกห้างหุ้นส่วนและบริษัทดังกล่าวต้องมีการชำระบัญชีด้วย

หนังสือประกอบคำบรรยายสรุปนี้คือ

1. หนังสือหุ้นส่วนบริษัทของ อาจารย์ทวี เจริญพิทักษ์
2. หนังสือหุ้นส่วนบริษัท ศ. ประภาศน์ อวยชัย
3. หนังสือหุ้นส่วนบริษัทของ อ. ภาสกร ชุณหอุไร
4. หนังสือหุ้นส่วนบริษัทของ ศ. สมชัย ทรัพย์วัฒน์ชัย
5. หนังสือหุ้นส่วนบริษัทของ รศ. ชีระ สิงห์พันธุ์

คำพิพากษาของศาลฎีกา

ลักษณะ 22
หุ้นส่วนและบริษัท

หมวด 1
บทเปิดเสร็จทั่วไป

มาตรา 1012

คำพิพากษาฎีกาที่ 303/2488

นางแอบ ละอองมณี

โจทก์

หน้า 257

นายห้อง บัวทอง

จำเลย

หญิงชายแต่งงานอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสซึ่งถือว่าไม่เป็นสามีภริยากันตามกฎหมายนั้น ตามปกติย่อมแสดงและถือว่าเจตนาเป็นเจ้าของทรัพย์ที่ทำมาหาได้ร่วมกัน ไม่ว่าจะได้มาโดยทุนทรัพย์หรือแรงงานของฝ่ายใด โดยถือว่าต่างมีสิทธิเป็นเจ้าของคนละครึ่ง

ในกรณีที่หญิงชายอยู่กินด้วยกันฉันมีบุตรโดยเจตนาเป็นเจ้าของทรัพย์ที่ทำมาหาได้ร่วมกันนั้น เพียงแต่ปรากฏว่าภายหลังไม่ได้อยู่ร่วมกันและเพียงแต่ไปเยี่ยมเยียนกันบ้างนั้น ไม่พอถือว่าในระยะหลังนี้เขาไม่เจตนาเป็นเจ้าของทรัพย์ร่วมกันเหมือนตอนแรก

หมายเหตุ ตามคำพิพากษาฎีกาดังกล่าววินิจฉัยว่าสามีภริยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แบ่งทรัพย์สินกันอย่างหุ้นส่วนได้ ซึ่งเมื่อพิเคราะห์ตามบทบัญญัติมาตรา 1012 แล้ว ไม่น่าจะเป็นหุ้นส่วนกันตามความในบทบัญญัติดังกล่าว น่าจะเป็นเพียงเจ้าของร่วมกันเท่านั้น—ผู้รวบรวม

คำพิพากษาฎีกาที่ 316/2491

นางนัย แซ่ตั้งฯ กับพวก

โจทก์

หน้า 437

นางท้อ แซ่ตั้งฯ

จำเลย

การขายหุ้นส่วนโรงสีไม่ใช่เป็นการขายอสังหาริมทรัพย์ ผู้ปกครองเด็กจึงทำสัญญาขายได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากศาล

หมายเหตุ โปรดดูมาตรา 1574—ผู้รวบรวม

คำพิพากษาฎีกาที่ 1003/2491

นายสำเภา สระวาสี

โจทก์

หน้า 1141

นายสุข ช้างเผือก

จำเลย

ทำเป็นหนังสือว่าเข้าหุ้นส่วนกัน โดยโจทก์เอนาที่เข้ามาให้จำเลยทำ จำเลยยอมให้ข้าวแก่โจทก์ไร่ละ 7 ถัง ฝ่ายจำเลยว่าความจริงตั้งใจทำสัญญาเช่า ค่าเช่าไร่ละ 5 ถัง แต่โจทก์ไปกรอกเอาเองเป็น 7 ถัง ดังนี้ เป็นเรื่องที่จะต้องสืบพยานกันต่อไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 832/2492
หน้า 571

นางสาวเม้า พุ่มแสง
นางเต็ม พุ่มแสง

โจทก์
จำเลย

โจทก์ฟ้องขอแบ่งทรัพย์สินโดยอ้างว่าได้ลงทุนเป็นหุ้นส่วนกัน เมื่อทางพิจารณาไม่ได้
ความว่าลงทุนเป็นหุ้นส่วน แต่เป็นเรื่องทำมาหาได้ร่วมกันมาฉันทันพี่น้อง ดังนี้ ศาลพิจารณา
ยกฟ้องโดยไม่ต้องวินิจฉัยถึงเรื่องแบ่งทรัพย์สินได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 715/2493
หน้า 704

นายผ่อง ย้อยความดี
นายเขื่อน สุชะศิริ

โจทก์
จำเลย

โจทก์เป็นหุ้นส่วนผู้หนึ่ง ได้ใช้หนี้ของห้างหุ้นส่วนแทนไป มาฟ้องจำเลยซึ่งเป็น
หุ้นส่วนผู้รับโอนกิจการค้าของห้างหุ้นส่วนไปโดยรับรองว่าจะชำระหนี้รายนี้ ฟ้องของโจทก์
ไม่จำเป็นต้องบรรยายว่าได้ชำระเงินไปกี่ครั้งเมื่อวัน เดือน ปี ใดบ้างก็เป็นฟ้องที่ใช้ได้ไม่เคลือบ
คลุม ในเมื่อจำเลยก็ไม่ได้ต่อสู้ขึ้นมาโดยตรงว่าโจทก์ไม่ได้ชำระเงินดังที่กล่าวในฟ้องและการ
ที่โจทก์ใช้หนี้แทนห้างหุ้นส่วนไป ที่ประชุมหุ้นส่วนได้ให้จำเลยซึ่งเป็นผู้จัดการเก็บรายได้
ของหุ้นส่วนผ่อนใช้ให้โจทก์ ภายหลังหุ้นส่วนเลิกกัน จำเลยรับโอนกิจการมาทั้งหมดโจทก์
ฟ้องให้จำเลยชำระได้ การฟ้องให้ชำระหนี้ที่โจทก์ใช้แทนไปดังกล่าวไม่ใช่เป็นการกู้ยืมตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653

คำพิพากษาฎีกาที่ 258/2494
หน้า 248

พระยาปริดา นฤเบศร์
นางลุยง พันธุ์พิทักษ์

โจทก์
จำเลย

“เจ้าของร่วม” กับ “หุ้นส่วน” ต่างกันในข้อสำคัญที่ว่า การเข้าร่วมกันนั้นเพื่อ
กระทำการกิจการด้วยประสงค์จะแบ่งเป็นกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้นหรือไม่ ถ้าไม่ประสงค์
เช่นนั้นก็ไม่ใช่หุ้นส่วนและเป็นแต่เจ้าของร่วม แต่ถ้ามีการกระทำการกิจการด้วยประสงค์เช่นนั้น
นั้นก็หุ้นส่วนและเป็นเจ้าของร่วมด้วยในตัว

โจทก์ฟ้องขอแบ่งทรัพย์สินและกิจการของ “แม่ น้ำมอเตอโรปีท” โดยอ้างว่าเป็น
เจ้าของร่วมกันกับจำเลย แต่บรรยายฟ้องมาในรูปว่าโจทก์จำเลยเป็นหุ้นส่วนร่วมกัน จึงเท่ากับเป็น
การฟ้องขอแบ่งทรัพย์สินในหุ้นส่วนซึ่งจะทำได้ก็ต่อเมื่อเลิกหุ้นส่วนเสียก่อน โจทก์ไม่ได้ฟ้องขอ
เลิกหุ้นส่วน แม้จำเลยจะไม่ได้ต่อสู้ข้อนี้ ศาลก็ยกฟ้องของโจทก์ได้ เพราะแม้จะได้รับความเต็ม
ตามฟ้องโจทก์ ศาลก็พิพากษาให้โจทก์ไม่ได้ตามขอ

(มีบันทึกท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 427/2495
หน้า 366

นายเภา บุญเจริญ
นายลาด บุญเนื่อง กับพวก

โจทก์
จำเลย

โจทก์จำเลยตกลงกันให้จำเลยเป็นแรงทำนา ส่วนโจทก์มีนาพันธุ์ข้าวปลูก และออกเงินค่าจ้างแรงกระบือที่เหี้ยบกล้า เมื่อทำนาได้ข้าวเท่าใดแบ่งให้โจทก์ครึ่งหนึ่ง จำเลยได้ครึ่งหนึ่ง กรณีเช่นนี้เป็นสัญญาธรรมดามีใช่เป็นการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ทั้งมิใช่เป็นเรื่องเข้าหุ้นส่วนกัน เมื่อจำเลยไม่ทำให้เสร็จตามที่ตกลง โจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยย่อมต้องรับผิดชอบโจทก์

คำพิพากษาฎีกาที่ 546/2495
หน้า 439

นายหงั้นจ่ายดี งานทวิ
นายเอี้ยว ชุยตองฯ
นายตันเซ่งเจียบ แซ่ตัน

โจทก์
จำเลย
ผู้ร้องสอด

การรวมหุ้นกันประกอบกิจการ มีและทำสวนยาง อีกนัยหนึ่งก็คือการร่วมกันมีที่ดินสวนยางหรือทำเป็นสวนยางเพื่อแสวงหาดอกผลธรรมดาจากสวนยางนั้น แม้จะเรียกว่าห้างหุ้นส่วนสามัญ (โดยมิได้จดทะเบียน) ก็ตาม ความสัมพันธ์เช่นนี้จะต้องบังคับตามกฎหมายอันว่าด้วยกรรมสิทธิ์รวมในอสังหาริมทรัพย์นั้น จะบังคับตามกฎหมายเรื่องหุ้นส่วนแต่อย่างเดียวไม่ได้เพราะทรัพย์สินอันประธานที่หุ้นส่วนมีอยู่ร่วมกันคือที่ดินสวนยาง และส่วนของหุ้นในเรื่องนี้ก็คือส่วนหนึ่งในสิทธิแห่งการเป็นเจ้าของรวมในสวนยางอันเป็นอสังหาริมทรัพย์ จะมีตราจองหรือไม่ก็ย่อมเป็นสิทธิในอสังหาริมทรัพย์เช่นเดียวกัน แม้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งจะมีสิทธิทำนิติกรรมจำหน่ายส่วนของตนได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1361 ก็ตาม แต่ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่จึงจะสมบูรณ์

ถ้าผู้ได้รับชื่อสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนไว้โดยเพียงแต่ทำสัญญากันเป็นหนังสือเท่านั้นแล้วภายหลังผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นได้ขายสิทธินั้นไปแก่ผู้รับชื่อคนใหม่โดยทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนกันโดยสุจริตแล้ว ดังนี้ ผู้รับชื่อคนแรกก็ย่อมจะฟ้องบังคับให้ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งขายสิทธินั้นแก่ตน โอนสิทธิที่ขายให้แก่ตนไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 730/2496
หน้า 757

นายลออ สุวรรณายน
คุณหญิงโกษากร

โจทก์
จำเลย

ในห้างหุ้นส่วนสามัญ ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งยอมให้ผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งถอนหุ้นจนได้กินทุนให้บางส่วน และทำหลักฐานผิดชำระส่วนที่เหลือให้ไว้ แม้จะอ้างว่าทำไปโดยสำคัญผิดว่าไม่จำต้องได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทุกคนก็ไม่สำคัญ เพราะเป็นเรื่องระหว่างคู่สัญญาซึ่งบังคับได้ในระหว่างกันเอง ไม่ใช่เรื่องของหุ้นส่วน

คำพิพากษาฎีกาที่ 191/2501
หน้า 154

นายเสริม กำจัดแจ่ม
นางถวิล สารการประสิทธิ์ กับพวก

โจทก์
จำเลย

เข้าหุ้นส่วนกันซื้อที่ดินมาขายแบ่งกำไรเป็นหุ้นส่วน

คำพิพากษาฎีกาที่ 556/2505

นายโย จีจู่

โจทก์

หน้า 578

นายสม นุ่มน้อย

จำเลย

โจทก์จำเลยตกลงกันเข้าหุ้นกันค้าไม้ไฟโดยโจทก์ลงทุนเป็นเงิน จำเลยลงแรงจะแบ่งกำไรกันคนละครึ่ง ย่อมถือว่าเป็นการเข้าหุ้นส่วนกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 แล้ว แม้เรื่องการขาดทุนจะมีได้ตกลงกันไว้ ก็หาเป็นข้อสำคัญไม่ถ้าหากมีการขาดทุนก็ต้องเฉลี่ยขาดทุนตามส่วนของหุ้นอยู่ในตัว เว้นแต่จะตกลงเป็นอย่างอื่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1069/2509

นายโกย ศรีทอง

โจทก์

หน้า 1268

นายปุ่น เพ็ชรพล

จำเลย

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยเอารถพิพาทวิ่งรับจ้างหาประโยชน์เป็นการส่วนตัวหรือแต่ผู้เดียว ดังนี้ ถือว่าโจทก์มิได้ฟ้องว่าจำเลยเอารถออกวิ่งรับจ้างหาประโยชน์ในฐานะที่จำเลยเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์ ซึ่งโจทก์จะต้องร่วมรับผิดชอบในกำไรและขาดทุน โจทก์จึงไม่มีสิทธิที่จะขอแบ่งผลกำไรหรือรายได้ที่จำเลยหาได้เป็นการส่วนตัว และรายได้นี้ไม่ถือเป็นดอกผลนิตินัย

คำพิพากษาฎีกาที่ 314/2510

นางจำเนียร คางาม

โจทก์

หน้า 1719

นางจรววยศรี ตันชทาโภาส

จำเลย

การที่จำเลยกับพวกได้ร่วมกันซื้อที่ดินมาจัดสรรแบ่งขายเป็นแปลง ๆ ด้วยความประสงค์ที่จะหากำไรมาแบ่งกัน เป็นการกระทำที่เป็นหุ้นส่วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012

คำพิพากษาฎีกาที่ 1375/2513

นายย่งแข็ง แซ่ตั้ง

โจทก์

หน้า 1822

นายเม่งยั้ง แซ่ตั้ง กับพวก

จำเลย

จำเลยทำสัญญาขายปอให้โจทก์ในราคา กิโลกรัมละ 1 บาท โดยจะนำปอมาส่งให้เป็นคราว ๆ จำเลยรับเงินไปจากโจทก์ 9 ครั้ง 18,000 บาท จะต้องส่งปอให้ 18,000 กิโลกรัม ภายในวันที่กำหนดกันไว้ แม้สัญญาจะมีข้อความตอนหนึ่งว่า เมื่อส่งครบจำนวนแล้ว คิดตามราคาท้องตลาด หักทุนแล้วเหลือเท่าไรจึงแบ่งกำไรฝ่ายละครึ่ง ข้อนี้เป็นข้อตกลงอีกอันหนึ่งว่าภายหลังที่ขายปอให้กันแล้ว โจทก์จะต้องแบ่งกำไรให้จำเลยด้วยเท่านั้น หากทำให้สัญญาซื้อขายนั้นกลายเป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนไปไม่ เพราะจำเลยยอมรับกำไรแต่อย่างเดียว

คำพิพากษาฎีกาที่ 1836/2514

บริษัทสหยนต์ขนส่งพาณิชย์ (1962)

โจทก์

หน้า 1542

จำกัด

นายมานะ ชื่นกมล กับพวก

จำเลย

จำเลยที่ 2 เป็นผู้ออกรถยนต์ จำเลยที่ 1 เป็นผู้ออกแรงงาน ร่วมรับจ้างบรรทุก

ของ ผลประโยชน์แบ่งกันคนละครึ่ง ถือว่าการดำเนินกิจการเกี่ยวกับรถยนต์คันนี้ระหว่างจำเลย ทั้งสองเข้าลักษณะเป็นหุ้นส่วนกัน เมื่อการกระทำของจำเลยที่ 1 ทำให้เกิดความเสียหายแก่ บุคคลภายนอก จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบร่วมกันและแทนกันในกิจการของหุ้นส่วน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2216/2514

นายจือซิม แซ่แจว กับพวก

โจทก์

หน้า 1969

นายพ้อจ้ง แซ่ฮิม กับพวก

จำเลย

โจทก์จำเลยทำสัญญาหุ้นส่วนกันและได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของหุ้นส่วน ไปบางส่วนแล้ว เมื่อไม่อาจจะดำรงการเป็นหุ้นส่วนต่อไปได้ โจทก์ก็ขอที่จะจัดการขอให้มีการเลิกหุ้นส่วนเพื่อชำระบัญชี โจทก์จะมาฟ้องขอคืนเงินที่ลงทุนไปโดยยังไม่มีชำระบัญชี หาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 108/2519

นางซุ่น แก้วน้อย

โจทก์

หน้า 66

นายอ่อน แก้วน้อย กับพวก

จำเลย

หญิงชายอยู่กินเป็นสามีภริยากันโดยไม่จดทะเบียนสมรส ชายมีที่ดินมาก่อนชาย ตายที่ดินไม่ใช่ทรัพย์ที่หญิงมีส่วนเป็นเจ้าของด้วยกิ่งหนึ่งในฐานะเป็นหุ้นส่วนกับชาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2570/2520

นายสันติ วาตะศิริฯ

โจทก์

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

จำเลย

โจทก์ฟ้องขอให้เลิกกิจการห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนโดยกล่าวฟ้องว่า ในการ เข้าหุ้นส่วนกันนี้จำเลยตกลงแบ่งผลกำไรให้โจทก์ร้อยละ 60 จำเลยไม่แบ่งกำไรให้โจทก์ โจทก์ ขอตรวจบัญชีก็ไม่ได้ตรวจ ขอให้ศาลพิพากษาเลิกกิจการห้างหุ้นส่วนและตั้ง ก.เป็นผู้ชำระ บัญชี จำเลยปฏิเสธว่า โจทก์จำเลยมิใช่หุ้นส่วนกัน จำเลยไม่เคยตกลงจะแบ่งผลกำไรให้โจทก์ ร้อยละ 60 ดังนี้ ข้อเท็จจริงที่ว่าโจทก์จำเลยประสงค์จะแบ่งปันกำไรกันอย่างไรจึงเป็นประเด็น วินิจฉัย การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันในชั้นชำระบัญชีจึงไม่ชอบ แต่ศาลฎีกาจะวินิจฉัยประเด็นข้อนี้ไปเสียเลยก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2582/2520

นายสำเนียง เสืองาม

โจทก์

นายเชื้อ ศิริรัชตกุล

จำเลย

โจทก์จำเลยเป็นสามีภริยากันแต่มิได้จดทะเบียนสมรสและได้ร่วมกันทำการค้าที่ดิน ป. ทำสัญญาจะขายที่ดินให้แก่จำเลยในระหว่างที่โจทก์จำเลยกำลังอยู่กินเป็นสามีภริยากันดังนี้ เมื่อ ป. ผิดสัญญา สิทธิเรียกร้องในการฟ้องบังคับให้ ป. โอนที่ดินดังกล่าวโจทก์จำเลยย่อมมี สิทธิร่วมกันในฐานะที่เข้าหุ้นกันทำการค้าที่ดิน

สัญญาร่วมทุนทำการปลูกอ้อยซึ่งโจทก์เป็นผู้ออกเงินทุนค่าใช้จ่ายในการปลูกอ้อย จำเลยเป็นเจ้าของที่ดิน และตกลงให้อ้อยที่ปลูกเป็นของโจทก์จำเลยร่วมกัน 3 ปี แต่จำเลยให้โจทก์เป็นผู้ตัดอ้อยขายโรงงานแต่ผู้เดียว เงินขายอ้อยหลังหักค่าใช้จ่ายในการตัดอ้อยแล้ว ให้ใช้คืนทุนที่โจทก์ออกไปก่อนจนกว่าจะครบ ถ้ามีเงินเหลือจากนั้นจึงจะนำไปแบ่งกันระหว่างโจทก์และจำเลยคนละครึ่ง ไม่ใช่สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน การที่จำเลยผิดสัญญาเข้าตัดอ้อยส่งโรงงานเสียเองโดยไม่ได้รับความยินยอมจากโจทก์และศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยใช้ค่าเสียหายให้โจทก์ คือค่าใช้จ่ายที่โจทก์ได้ลงทุนไป และผลกำไรจากการตัดอ้อย 3 ปีจึงไม่ใช่เป็นการใช้คืนทุนและกำไร แต่เป็นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ ดังนั้น เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาให้โจทก์ได้รับค่าเสียหายเต็มตามจำนวนที่โจทก์เสียหายแล้ว แม้ตามสัญญากำหนดว่าหากฝ่ายใดเป็นผู้ผิดสัญญาจะต้องถูกปรับเป็นเงินจำนวนหนึ่ง โจทก์ก็จะฎีกาเรียกร้องให้จำเลยเสียเบี้ยปรับให้โจทก์อีกไม่ได้เพราะเป็นการเรียกร้องที่นอกเหนือไปจากความเสียหายที่โจทก์ได้รับ ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 380

เดิมโจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยทำสัญญาจะขายที่ดินให้แก่โจทก์ครึ่งแปลงและจำเลยได้รับเงินไปเรียบร้อยแล้วในวันทำสัญญา ครั้นเมื่อจำเลยยื่นคำให้การแล้ว โจทก์ขอแก้ไขคำฟ้องเดิมโดยเพิ่มเติมข้อความว่า โดยจำเลยตกลงให้โจทก์นำเงินไปชำระค่าเช่าซื้อรถยนต์ที่บริษัท ย. ค้างชำระบริษัท ว. และโจทก์ได้ชำระเงินให้แก่บริษัท ว.เรียบร้อยแล้ว จึงถือว่าจำเลยได้รับเงินจำนวนดังกล่าวไปจากโจทก์เรียบร้อยแล้วในวันทำสัญญา ข้อความที่โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมนี้เป็นแต่เพียงอธิบายข้อความที่กล่าวไว้ว่าจำเลยได้รับเงินจากโจทก์แล้วในวันทำสัญญานั้น โจทก์จำเลยตกลงกันให้ถือเอาการที่โจทก์นำเงินไปชำระหนี้ซึ่งบริษัท ย. ของจำเลยติดค้างอยู่กับบริษัท ว. ของโจทก์เป็นการชำระราคาที่ดินที่จำเลยสัญญาจะขายให้แก่โจทก์นั่นเองแม้จะเป็นการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นจากคำฟ้องเดิมและกล่าวพาดพิงไปถึงบริษัทของจำเลยซึ่งเป็นนิติบุคคลต่างหากจากตัวจำเลย โจทก์มีสิทธิทำได้

โจทก์ไม่ได้ฟ้องเรียกเงินค่ารถยนต์ที่ค้างชำระ ข้อที่ว่าบริษัทของจำเลยค้างชำระราคารถยนต์อยู่เท่าใด จึงเป็นรายละเอียดซึ่งไม่จำเป็นต้องกล่าวมาในฟ้อง

สัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยเป็นสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินซึ่งกำหนดไว้ว่า จำเลยจะไปจดทะเบียนให้โจทก์เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมภายใน 1 ปี เพียงแต่มีข้อตกลงกันเป็นพิเศษยอมให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำที่ดินที่จะซื้อขายกันนี้ไปขายให้แก่บุคคลภายนอกได้ โดยจะต้องนำเงินที่ขายได้มาแบ่งกันคนละครึ่งเท่านั้น การมีข้อตกลงเป็นพิเศษเพียงเท่านี้ทำให้สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินกลายเป็นสัญญาหุ้นส่วนไปไม่ และกฎหมายมิได้กำหนดอายุความสำหรับการเรียกร้องให้แบ่งเงินตามข้อตกลงดังกล่าว จึงมีอายุความสิบปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164

หมายเหตุ มาตรา 1013 ถึงมาตรา 1014 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

มาตรา 1015

คำพิพากษาฎีกาที่ 672/2486
หน้า 587

ห้างหุ้นส่วนสามัญเมดเจอร์สฯ
นายสมาน วัชรศิริธรรม

โจทก์
จำเลย

ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลไม่ใช่ตัวแทนรับมอบอำนาจ
ทั่วไปตามความหมายในมาตรา 801 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงมีอำนาจฟ้องความ
แทนห้างหุ้นส่วนซึ่งเป็นนิติบุคคลนั้นหรือมอบอำนาจให้ตัวแทนช่วงฟ้องความได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 489/2489
หน้า 319

นายชั้น สุริยะ ผู้ร้องขอให้บริษัทไทยโยธา
จำกัด ล้มละลาย
บริษัทประมวลไทย จำกัด ผู้ร้องขอให้ยกเลิกคดี
ล้มละลาย

ผู้ถือหุ้นในบริษัทที่ถูกศาลสั่งให้ล้มละลาย ไม่มีสิทธิมาร้องขอให้ศาลยกเลิกคดี
ล้มละลาย เพราะไม่ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียตามความในพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา
135

หมายเหตุ บทบัญญัติที่ควรพิจารณาก็คือมาตรา 1169, 1170 แต่ก็เพียงให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้น
ฟ้องกรรมการบริษัทได้เท่านั้น มิได้ให้สิทธิอย่างอื่นไว้เลย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1475/2492
หน้า 884

นางสาวแคทรินบุบผา เต๋สุจิ กับพวก โจทก์
นายวิรัช พึ่งสุนทร จำเลย
นางทองพูน พึ่งสุนทร กับพวก ผู้ร้องคัดค้าน

เดิมจำเลยเช่าตึกของโจทก์ทำการค้า ต่อมาได้ตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนประ-
กอบการค้าและทำการค้าในตึกรายนี้และห้างหุ้นส่วนเป็นผู้เสียค่าเช่า แต่โจทก์มิได้รู้เห็นยินยอม
ด้วย ดังนั้น เมื่อศาลพิพากษาขับไล่จำเลยแล้ว ย่อมสั่งบังคับขับไล่ผู้เป็นหุ้นส่วนและคนอื่น ๆ ที่
อยู่ในตึกของโจทก์ได้ในฐานะเป็นบริวารของจำเลย

คำพิพากษาฎีกาที่ 69/2493
หน้า 96

นายเลี้ยเลียง แซ่ตัน โจทก์
นายเจ๊กนัม แซ่ลี จำเลย
นายตันจิงอวย ผู้ร้อง

จำเลยเป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนไม่จดทะเบียน ไปเช่าตึกของโจทก์เพื่อดำเนิน
กิจการของห้าง แม้ต่อมาหุ้นส่วนคนหนึ่งจะได้รับโอนกิจการมาทั้งหมดแต่ผู้เดียว เมื่อโจทก์
ฟ้องจำเลยขับไล่ออกจากที่เช่าแล้ว ย่อมขับไล่ผู้รับโอนกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นได้ โดยถือ
ว่าเป็นบริวารของจำเลยผู้เช่า ผู้รับโอนจะอ้างว่าจำเลยไปทำสัญญาแทนห้างหุ้นส่วนไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1012/2493

หน้า 1034

นายประกอบกุล วุฒินันท์

นายปลั่ง พลอยพรหม กับพวก

ห้างหุ้นส่วนจำกัด พักตร์พรिंगฯ ผู้ร้องขัดทรัพย์

โจทก์

จำเลย

จำเลยกู้เงินโจทก์โดยเอาสิทธิหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่จดทะเบียนซึ่งจำเลยมีสิทธิเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ครั้งหนึ่งมาเป็นหลักทรัพย์ประกันเงินกู้ กู้แล้วต่อมาห้างนั้นจึงจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ดังนั้นการเอาสิทธิหรือหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนมาเป็นประกันเงินกู้ในสัญญาที่ทำกันเองนั้น หากก่อให้เกิดเป็นการจำหน่ายหรือปริมนสิทธิในอันที่จะติดตามไปยังกับเอาแก่ทรัพย์สินของนิติบุคคลซึ่งเกิดขึ้นมาภายหลังนั้นไม่ เมื่อจำเลยผู้กู้ถูกฟ้องและศาลบังคับให้ชำระเงินกู้แก่โจทก์ผู้ให้กู้แล้ว โจทก์ผู้ให้กู้จะไปยึดทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในภายหลังนั้นไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1144/2493

หน้า 1189

พนักงานอัยการ กรมอัยการ

นายชีวเต็ง แซ่เตี้ย กับพวก

โจทก์

จำเลย

บริษัทจำกัดมีลวดเก็บไว้ในโกดังของบริษัทโดยมีแขกยามเฝ้ารักษา ถือได้ว่าลวดอยู่ในความครอบครองของบริษัทซึ่งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เมื่อไม่มีการแจ้งปริมาณสถานที่เก็บ อันเป็นการฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภค ในกรณีเช่นนี้ ถือว่าบริษัทเป็นผู้กระทำความผิด กรรมการหรือผู้จัดการบริษัทหามีความผิดเป็นส่วนตัวไม่

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1341/2495

หน้า 999

พนักงานอัยการ กรมอัยการ

นายหมอบุ่น แซ่เฮ็ง

โจทก์

จำเลย

จำเลยได้หลอกหลวงซื้อน้ำอัดลมไปจากหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้วไม่ยอมชำระราคา กลับปฏิเสธว่าไม่ได้มาติดต่อขอซื้อน้ำอัดลม ดังนี้ ถือได้ว่าผู้จัดการนั้นเป็นผู้เสียหาย เพราะเป็นผู้ถูกหลอกหลวง ส่วนน้ำอัดลมจะเป็นของห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือไม่ หากเป็นเหตุกระทำให้ผู้จัดการซึ่งเป็นผู้เสียหายอยู่แล้วกลายเป็นมิใช่ผู้เสียหายไม่

หมายเหตุ ในการพิจารณาว่าบุคคลใดจะเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่นั้นน่าจะต้องพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 เป็นสำคัญ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1525/2495

หน้า 1147

นางเนือง จ่านงบูรณแพทย์

กระทรวงกลาโหม

โจทก์

จำเลย

การฟ้องนิติบุคคลเป็นจำเลยนั้น โจทก์เพียงแต่ระบุชื่อนิติบุคคลเป็นจำเลย ไม่ระบุชื่อบุคคลผู้แทนนิติบุคคลมาด้วยก็ยอมใช้ได้ เพราะนิติบุคคลย่อมมีผู้ดำเนินการอยู่ในตัวตามกฎหมาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 734/2502

องค์การจัดซื้อและจำหน่ายสินค้า

โจทก์

หน้า 1005

นายฟอง สิทธิธรรม กับพวก

จำเลย

โจทก์ฟ้องจำเลยในฐานะผู้ก่อตั้งบริษัทเรียกเงินค่าหนี้สินที่บริษัทเป็นลูกหนี้โจทก์อยู่ เมื่อทางพิจารณาได้ความว่าบริษัทนั้นได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้ว โจทก์ก็ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในฐานะส่วนตัว ต้องฟ้องบริษัท

คำพิพากษาฎีกาที่ 352/2511

นายจก ฌ ระนอง กับพวก

โจทก์

หน้า 354

ธนาคารแห่งกรุงศรีอยุธยา จำกัด

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนจำกัดเปิดบัญชีฝากเงินไว้กับธนาคาร ต่อมาห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลาย ดังนี้ แม้ต่อมาศาลจะมีคำสั่งให้ปลดจากการล้มละลาย ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบไม่ว่าฐานะหุ้นส่วนหรือฐานะส่วนตัว ก็ไม่มีอำนาจฟ้องธนาคารเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากนี้

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 624/2515

นายธำรง หันตรา

โจทก์

หน้า 502

นายเกียง แซ่เอ็ง กับพวก

จำเลย

จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นนิติบุคคล และเป็นนายจ้างของจำเลยที่ 1 มิใช่ นายจ้างของจำเลยที่ 1 ด้วย ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิดของจำเลยที่ 1

คำพิพากษาฎีกาที่ 1588/2523

นายสุเมธ เมธานุกิจ

โจทก์

หน้า 945

นายวิบูลย์ บัตรสมบูรณ์

จำเลย

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเป็นเจ้าของปั้มน้ำมัน “ทองคำบริการ” รับผิดชอบของโจทก์ไว้อัดฉีดแล้วประมาทเดินเลอะปล่อยให้บุคคลอื่นซึ่งมิได้รับมอบอำนาจจากโจทก์เอารถคันดังกล่าวของโจทก์ไป ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ แต่ทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยเป็นเพียงหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดทองคำบริการซึ่งเป็นนิติบุคคลต่างหากรับทำการอัดฉีดรถของโจทก์ จำเลยเป็นเพียงผู้ทำแทนห้างฯ มิได้ทำในฐานะส่วนตัว เมื่อฟ้องโจทก์มิได้ระบุถึงความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และไม่ได้ระบุว่าผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องรับ

ผิดประการใดเลย ดังนี้ โจทก์จะขอให้จำเลยรับผิดชอบในฐานะส่วนตัวหรือในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการ
ข้างดังกล่าวไม่ได้ ต้องยกฟ้อง

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

หมายเหตุ เป็นเรื่องที่โจทก์มิได้บรรยายฟ้องให้แจ้งชัดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา 172—ผู้รวบรวม

มาตรา 1016

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1741/2505
หน้า 1469

นายยิว แซ่ฉิน
นายเมือง บุญชะโต กับพวก

โจทก์
จำเลย

ฟ้องว่า บริษัทจำกัดท่าละเมียด ภายหลังปรากฏว่าบริษัทยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล โจทก์ก็ขอให้ศาลเรียกผู้เริ่มก่อนการเข้ามาเป็นจำเลยรับผิดชอบต่อโจทก์เป็นส่วนตัวตาม มาตรา 1113 ได้

จดทะเบียนเป็นผู้เริ่มก่อนการและผู้ถือหุ้นตามหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว หากจะเปลี่ยนแปลงก็ต้องจดทะเบียน ณ หอทะเบียนแห่งเดียวกันนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1016 วรรคสอง

หมายเหตุ มาตรา 1017 ถึงมาตรา 1020 ไม่ปรากฏคำพิพากษาศาลฎีกา

มาตรา 1021

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1301/2522

บริษัทไทยประสิทธิประกันภัย จำกัดฯ โจทก์
นายสีกวง แซ่ตั้ง จำเลย

โจทก์บรรยายฟ้องว่า โจทก์เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด จดทะเบียนเลขที่ 1430 ถึงแม้ว่าจะมิได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ แต่การจัดตั้งบริษัทจำกัดนั้นจะต้องนำหนังสือบริคณห์สนธิไปจดทะเบียนและนายทะเบียนจะต้องแต่งย่อรายการไปลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ซึ่งตามกฎหมายให้ถือว่าเป็นอันรู้แก่บุคคลทั้งปวง จึงต้องถือว่าจำเลยทราบวัตถุประสงค์ของโจทก์ในหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว โจทก์ไม่จำเป็นต้องบรรยายวัตถุประสงค์มาในฟ้องอีก

มาตรา 1022

คำพิพากษาฎีกาที่ 347/2506
หน้า 588

บริษัทไทยนิคมพาณิชย์ จำกัด โจทก์
บริษัทน้ำแข็งหนองแค จำกัด กับพวก จำเลย

ข้อจำกัดอำนาจกรรมการในอันจะลงนามผูกพันบริษัทที่ว่าจะต้องมีตราของบริษัท
ประทับด้วยนั้น เมื่อได้จดทะเบียนและได้ลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว
ต้องถือว่าเป็นอันรู้แก่บุคคลทั่วไป หนังสือสัญญาเช่าซึ่งมีข้อความในตอนต้นว่าบริษัทโดย
กรรมการผู้จัดการเป็นผู้เช่าและมีลายมือชื่อกรรมการผู้จัดการในช่องผู้เช่าแต่ไม่มีตราของบริษัท
ประทับด้วยนั้น ย่อมไม่ผูกพันบริษัท

คำพิพากษาฎีกาที่ 1301/2522

บริษัทไทยประสิทธิ์ประกันภัย จำกัด โจทก์
นายสีกวง แซ่ตั้ง จำเลย

โจทก์บรรยายฟ้องแล้วว่า โจทก์เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด จดทะเบียนเลขที่
1430 ถึงแม้ว่าจะมิได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ และการจัดตั้งบริษัทจำกัดนั้นจะต้องนำหนังสือ
บริคณห์สนธิไปจดทะเบียนและนายทะเบียนจะต้องแต่งย่อรายการไปลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือ
ราชกิจจานุเบกษา ซึ่งตามกฎหมายให้ถือว่าเป็นอันรู้แก่บุคคลทั้งปวง จึงต้องถือว่าจำเลยทราบวัตถุประสงค์
ประสงค์ของโจทก์ในหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว โจทก์ไม่จำเป็นต้องบรรยายวัตถุประสงค์มาใน
ฟ้องอีก

มาตรา 1023

คำพิพากษาฎีกาที่ 1954/2497
หน้า 1682

นางสาวทองคำ ฮั่นตระกูล กับพวก โจทก์
บริษัทอาสาสงคราม จำกัด กับพวก จำเลย

บริษัทจำกัดต้องผูกพันตามสัญญาที่ตัวแทนได้กระทำไปหลังจากที่ได้จดทะเบียนตั้งบริษัทจำกัดแล้ว แม้ยังมีได้ลงพิมพ์โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาก็ตาม แต่ข้อบังคับของบริษัทที่ว่ากรรมการผู้จัดการต้องลงนามในเอกสาร 2 นายและประทับตราของบริษัทด้วยนั้น ถ้ายังมีได้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา จะใช้ยื่นคนภายนอกไม่ได้ และบริษัทต้องรับผิดชอบ แม้กรรมการผู้จัดการนายเดียวลงชื่อในหนังสือแต่งตั้งตัวแทน

หมายเหตุ มาตรา 1024 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

หมวด 2

ห้างหุ้นส่วนสามัญ

ส่วนที่ 1

บทวิเคราะห์

มาตรา 1025

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 556/2505

นายไข จีจู่

โจทก์

หน้า 578

นายสม นุ่มน้อย

จำเลย

โจทก์จำเลยตกลงกันเข้าเป็นหุ้นกันค้าไม้ไฟโดยโจทก์ลงทุนเป็นเงิน จำเลยลงแรง จะแบ่งกำไรกันคนละครึ่ง ย่อมถือว่าเป็นการเข้าหุ้นส่วนกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 แล้ว แม้เรื่องการขาดทุนจะมีได้ตกลงกันไว้ก็หาเป็นข้อสำคัญไม่ ถ้าหากมีการขาดทุนก็ต้องเฉลี่ยขาดทุนตามส่วนของหุ้นอยู่ในตัวเว้นแต่จะตกลงเป็นอย่างอื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1159/2510

นายนุกูล ก้อนแก้ว

โจทก์

หน้า 1960

นายทองดี แสนสุข

จำเลย

โจทก์จำเลยได้เข้าหุ้นส่วนกันซื้อโคกระบือส่งไปขายเพื่อเอากำไรแบ่งกันตามส่วนของเงินที่ลงทุน แม้นในสัญญาตกลงเข้าหุ้น จำเลยบอกโจทก์ด้วยว่าถ้ากิจการขาดทุนจะแบ่งเงินเป็นกำไรให้โจทก์ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 2,000 บาท ก็เป็นเพียงคำรับรองของจำเลยต่อโจทก์เท่านั้น มิใช่ว่ากรณีจะไม่เข้าบทบัญญัติมาตรา 1025 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันโจทก์จะไม่ต้องรับผิดชอบสำหรับหนี้ของห้างหุ้นส่วนต่อบุคคลภายนอกหามิได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 84/2512

บริษัทเทพพาณิชย์ จำกัด

โจทก์

หน้า 82

นายทองเอี้ยว แซ่ลี

จำเลย

นายเชิดศักดิ์ สุริยะยานนท์ กับพวก

ผู้ร้อง

ห้างหุ้นส่วนไม่จดทะเบียนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ เมื่อหุ้นส่วนคนหนึ่งถูกฟ้องเกี่ยวกับหนี้สินของห้างหุ้นส่วนและศาลพิพากษาให้ชำระหนี้ แม้อันใดที่พิพาทจะยังเป็นชื่อของหุ้นส่วนอีกคนหนึ่ง เจ้าหนี้ย่อมมีอำนาจ

นำยัดที่พิพาทเพื่อบังคับชำระหนี้ได้ หุ้นส่วนซึ่งมีชื่อในโฉนดที่พิพาทหรือบุตรของหุ้นส่วนนั้น หากมีสิทธิร้องขอให้ถอนการยึดได้ไม่

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 2216/2514 นายจือซิม แซ่แจว กับพวก โจทก์
หน้า 1969 นายพ่อจั่ง แซ่อิม กับพวก จำเลย

โจทก์จำเลยทำสัญญาหุ้นส่วนกันและได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของหุ้นส่วนไปบางส่วนแล้ว เมื่อไม่อาจจะดำรงการเป็นหุ้นส่วนต่อไปได้ โจทก์ก็ชอบที่จะจัดการขอให้มีการเลิกหุ้นส่วนเพื่อชำระบัญชี โจทก์จะมาฟ้องขอคืนเงินที่ลงทุนไปโดยยังไม่มีชำระบัญชีหาได้ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 775/2516 ห้างหุ้นส่วนจำกัด ลพบุรียานยนต์ กับพวก โจทก์
หน้า 811 นายสกล ผ่องศรี กับพวก จำเลย

โจทก์ร่วมเอารถยนต์มาร่วมกิจการเดินรถกับโจทก์เพื่อหาประโยชน์ร่วมกัน ถือได้ว่าเป็นการตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนระหว่างโจทก์กับโจทก์ร่วม การที่โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ทำให้รถยนต์ของห้างหุ้นส่วนเสียหาย แล้วต่อมาโจทก์ร่วมร้องสอดเข้ามาในคดีอีก เช่นนี้ การฟ้องคดีเป็นการเรียกร้องเพื่อประโยชน์แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน โจทก์และโจทก์ร่วมย่อมมีสิทธิฟ้องได้

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 198/2517 นายอดิศักดิ์ ศรีรัตนากร โจทก์
หน้า 111 นายเกรียง อุอุดมยิ่ง ผู้ขอรับชำระหนี้
นายสุรินทร์ จงสวัสดิ์ จำเลย

จำเลยชักชวนให้ผู้อื่นเข้าซื้อชื่อหุ้นบริษัทโดยไม่ได้ระบุว่าเป็นบริษัทจำกัด ได้มีการเริ่มงานไปบ้างแล้วโดยผู้ซื้อหุ้นมอบให้จำเลยเป็นผู้ดำเนินกิจการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่ผู้เดียว เช่นนี้กิจการที่เข้าหุ้นกันนั้นจึงไม่ใช่บริษัทจำกัด แม้ยังไม่ได้จดทะเบียน ผู้ถือหุ้นก็จะขอเงินค่าหุ้นคืนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1112 หาได้ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 1958/2517 นายประเสริฐ โพธิ์เจริญ โจทก์
หน้า 1477 นางจรูญ ประสานทรัพย์ จำเลย

โจทก์ฟ้องว่าได้ลงทุนเข้าหุ้นกับจำเลยคนละครึ่งสร้างแพโป๊ะทำเป็นท่าจอดเรือรับส่งคนโดยสารและสินค้าแล้วผลัดกันเก็บผลประโยชน์คนละเดือน ต่อมาตลาดไฟฟ้าใหม่ พ่อค้า

แม้ค้างค้ำใช้แพทาดังกล่าวไปใช้แพทาสินค้าใหม่ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากแพโปะดังกล่าวลดน้อยลงโจทก์ประสงค์จะเลิกการเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยเพราะไม่มีผู้ดูแลแพทาดันเป็นเหตุให้เกิดการเสียหายโจทก์ได้แจ้งขอเลิกห้างหุ้นส่วนกับจำเลยแล้วจำเลยไม่ยอมเลิก ขอให้ศาลแบ่งเงินทุนในการสร้างแพทาดังกล่าวระหว่างโจทก์จำเลยคนละครึ่ง ดังนี้ แม้โจทก์จะไม่ได้มีคำขอท้ายฟ้องให้เลิกห้างหุ้นส่วนด้วย แต่ก็เห็นความประสงค์ของโจทก์ได้ว่าต้องการให้ศาลสั่งเลิกห้างหุ้นส่วนจึงได้ขอแบ่งทุน

คำฟ้องดังกล่าวถือได้ว่ามีเหตุทำให้ห้างหุ้นส่วนเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1057 (3) โจทก์มีสิทธิร้องขอให้ศาลสั่งเลิกห้างหุ้นส่วนได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 6 เดือน

ส่วนที่ 2

ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง

มาตรา 1026

คำพิพากษาฎีกาที่ 84/2512
หน้า 82

บริษัทเทพพาณิชย์ จำกัด

นายทองอี แซ่ลี กับพวก

นายเชิดศักดิ์ สุริยะยานนท์ กับพวก

โจทก์

จำเลย

ผู้ร้อง

ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งนำที่พิพาทซึ่งเป็นที่ดินมีโฉนดมาลงทุนเข้าหุ้นในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนโดยใช้เป็นที่ตั้งโรงสีของห้างหุ้นส่วน แม้จะไม่มีจดทะเบียนโอนโฉนดที่พิพาทก็เป็นทรัพย์สินของหุ้นส่วนนั้น

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ เมื่อหุ้นส่วนคนหนึ่งถูกฟ้องเกี่ยวกับหนี้สินของห้างหุ้นส่วนและศาลพิพากษาใช้ชำระหนี้ แม้โฉนดที่พิพาทจะยังเป็นชื่อของหุ้นส่วนอีกคนหนึ่ง เจ้าหนี้ย่อมมีอำนาจนำยึดที่พิพาทเพื่อบังคับชำระหนี้ได้ หุ้นส่วนซึ่งมีชื่อในโฉนดที่พิพาทหรือบุตรของหุ้นส่วนนั้นหาไม่มีสิทธิร้องขอให้ถอนการยึดไม่

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1768/2520

นายสกล อินทรภักดี กับพวก

นางจรรยา ราษฎร์ศิริ

โจทก์

จำเลย

โจทก์กับสามีจำเลยเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัด ต่อมาสามีจำเลยตาย โจทก์กับจำเลยตกลงกันให้กิจการของห้างดำเนินต่อไปโดยจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้น ตอนสามีจำเลยออกแล้วให้จำเลยเป็นหุ้นส่วนแทน แม้จะปรากฏว่าจำเลยไม่ได้ลงหุ้นเป็นตัวแทนอีกแต่ทรัพย์สินของสามีจำเลยซึ่งมีอยู่ในห้างหุ้นส่วนย่อมเป็นมรดกได้แก่จำเลยผู้เป็นภริยาเมื่อจำเลยตกลงเข้าเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์แทนที่สามีจำเลย ก็เท่ากับจำเลยลงหุ้นซึ่งสามารถตีราคาเป็นเงินได้แล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 1399/2523

นายนิคม สาสุนันท์

โจทก์

หน้า 881

นายประยงค์ กาละทอง กับพวก

จำเลย

ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องมีเงิน ทรัพย์สินอื่น หรือแรงงานมาลงหุ้นถ้าไม่ได้ลงหุ้นก็ไม่เป็นหุ้น
ส่วน

ฎีกาว่าโจทก์จำเลยไม่เป็นหุ้นส่วน เป็นคำขอคำนวณเป็นราคาเงินไม่ได้

หมายเหตุ มาตรา 1027 ถึงมาตรา 1032 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

มาตรา 1033

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1771/2499 นายเหลียง ชัดซีชา โจทก์
หน้า 1438 (ประชุมใหญ่) นายกิม แซ่ลี จำเลย
หุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนคนเดียวอาจเป็นโจทก์ฟ้อง
คดีเพื่อห้างหุ้นส่วนนั้นได้ ไม่จำเป็นต้องให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนเข้าชื่อกันเป็นโจทก์
(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 191/2501 นายเสริม กำจัดแจ่ม โจทก์
หน้า 154 นางถวิล สารการประสิทธิ์ กับพวก จำเลย
ผู้เป็นหุ้นส่วนสามัญอาจเป็นผู้จัดการทุกคน หรือมอบให้หุ้นส่วนคนเดียวจัดการ
ก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 530/2505 นายจ๊กจิว แซ่เจียว โจทก์
หน้า 559 นายมันหรืออดมันหรืออุดม ยิงไพบูลย์ จำเลย
นายอาตุ แซ่เบ๊ ผู้คัดค้าน

หนี้ที่เกิดแต่กิจการของหุ้นส่วนที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้ผูกพันส่วน
ตัวผู้เป็นหุ้นส่วน ไม่ใช่ลูกหนี้ เป็นคนละคนไปจากผู้เป็นหุ้นส่วน เมื่อผู้ล้มละลายก็เป็นหุ้นส่วน
อยู่ด้วยแล้ว การที่หุ้นส่วนคนหนึ่งเอาเงินของห้างหุ้นส่วนชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วน ก็ถือว่าเป็น
เป็นการกระทำแทนหุ้นส่วนอื่นรวมทั้งผู้ล้มละลายด้วย ตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา 1033, 1042 เมื่อการนั้นทำให้เจ้าหนี้ได้เปรียบกันต้องตามพระราชบัญญัติ
ล้มละลาย มาตรา 115 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมขอให้ศาลสั่งเพิกถอนได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1324/2508 นายจ๊กจิว แซ่เจียว โจทก์
หน้า 2464 นายมัน แซ่เบ๊ กับพวก จำเลย
นายชินเคียง แซ่เบ๊ ผู้ร้อง

แม้ว่าตัวเงินจะมีใช้สิ่งของ แต่เงินก็เป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งมีอยู่ในเวลาเริ่มต้น
แห่งการล้มละลายตามมาตรา 109 (1) ฉะนั้น ถึงแม้ผู้ร้องจะเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ
ไม่จดทะเบียนด้วย ก็ไม่มีอำนาจจะนำเงินของหุ้นส่วนซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการได้ถูกศาลสั่งพิทักษ์
ทรัพย์เด็ดขาดแล้วเอาไปชำระหนี้บุคคลภายนอกโดยลำพังได้ ฉะนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ย่อม
มีสิทธิเรียกร้องเอาคืนได้ เพราะเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจขอแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ตาม
มาตรา 109 (1) ดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 775/2516

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ลพบุรียานยนต์ กับพวก

โจทก์

หน้า 811

นายสกล ผ่องศรี กับพวก

จำเลย

โจทก์ร่วมเอารถยนต์มาร่วมกิจการเดินรถกับโจทก์เพื่อหาประโยชน์ร่วมกัน ถือได้ว่าเป็นการตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนระหว่างโจทก์กับโจทก์ร่วม การที่โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ทำให้รถยนต์ของห้างหุ้นส่วนเสียหาย แล้วต่อมาโจทก์ร่วมร้องสอดเข้ามาในคดีอีก เช่นนี้ การฟ้องคดีเป็นการเรียกร้องเพื่อประโยชน์แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน โจทก์และโจทก์ร่วมย่อมมีสิทธิฟ้องได้

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 482/2518

นายพยอม พุทธลีลาศ กับพวก

โจทก์

หน้า 475

นายอุดร วัฒนานนท์

ผู้ร้อง

นายเผื่อน แก้วน้อย กับพวก

จำเลย

ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนมอบอำนาจให้ พ. หุ้นส่วนคนหนึ่งฟ้องคดีของห้างหุ้นส่วน การถอนการมอบอำนาจต้องทำโดยผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนหรือโดยเสียงข้างมาก ถ้าทำโดยผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งโดยผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นมิได้ยินยอมด้วย โอบมอบอำนาจยังใช้ได้อยู่ พ. ถอนฟ้องได้เมื่อศาลสั่งจำหน่ายคดีแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นเข้ามาเป็นโจทก์เองไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 36/2521

นายประสาน ชาลาอาดิษฐ์หรือแจ่มจันทร์

โจทก์

หน้า 39

จ.ส.ต.ประดิษฐ์ นันทมานพ

จำเลย

พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พ.ศ. 2461 ที่ใช้ในขณะทำสัญญามิได้ห้ามการให้เช่าช่วงเหมืองแร่ ต่อมาพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 มาตรา 76 ห้ามรับช่วงทำเหมืองแต่มิได้ห้ามเด็ดขาดอาจรับอนุญาตจากรัฐมนตรีได้ จึงอาจบังคับตามสัญญาได้ไม่ตกเป็นโมฆะและพ้นวิสัย

ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้ทำสัญญาให้เช่าช่วงทำเหมืองฟ้องคู่สัญญาได้ ไม่ต้องรับอนุญาตจากหุ้นส่วนอื่น

สัญญาซึ่งผู้ได้รับประทานบัตรทำเหมืองแร่จ้างจำเลยรับเหมามาให้จำเลยผลิตแร่ได้ โดยจำเลยผู้รับจ้างจะชำระผลประโยชน์แก่โจทก์ผู้ว่าจ้างเป็นรายเดือน ดังนี้ ไม่ใช่สัญญาจ้างทำของ แต่เป็นสัญญาเช่าช่วงเหมืองแร่

ผู้ให้เช่าทำเหมืองเนื้อที่ 71 ไร่ แต่ส่งมอบเหมืองจริงเพียง 37 ไร่ ผู้ให้เช่าเรียกค่าเช่าได้เพียงเท่าเนื้อที่ที่ให้เช่าผลิตแร่ได้จริงเท่านั้น ศาลลดค่าเช่าลงครึ่งหนึ่งของจำนวนที่ตกลงกัน

กำหนดชำระค่าเช่าเหมืองแร่ไว้ แต่เมื่อล่วงเลยไปแล้วผู้ให้เช่าก็ไม่ทักท้วง แต่ให้ผู้เช่าผ่อนเวลาชำระค่าเช่า ผู้ให้เช่าคิดดอกเบี้ยในค่าเช่าที่ค้างฐานผิคนัดแต่ละเดือนไม่ได้ศาลคิดให้ตั้งแต่วันบอกกล่าวให้ชำระค่าเช่าภายหลัง

ทำสัญญาเช่าไว้แล้ว จำเลยนำสืบลดค่าเช่า เป็นข้อตกลงกันใหม่แก้ไขข้อสัญญาเดิม จำเลยนำสืบด้วยพยานบุคคลได้ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

หมายเหตุ มาตรา 1034 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

มาตรา 1035

คำพิพากษาฎีกาที่ 672/2486
หน้า 587

ห้างหุ้นส่วนสามัญเมลเจอร์สฯ
นายสมาน วัชรศิริธรรม

โจทก์
จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีผู้จัดการหลายคน อำนาจการจัดการของผู้จัดการต้องบังคับ
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1035 ไม่ใช่ตามมาตรา 804 หุ้นส่วนผู้จัดการแต่
ละคนมีอำนาจจัดการได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1382/2519
หน้า 708

ห้างหุ้นส่วนจำกัดเศรษฐบูรพาเดอ์
นายชูเฮลซิงห์ จาวลา กับพวก

โจทก์
จำเลย

ห้างหุ้นส่วนจำกัดจดทะเบียนผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการไว้ 3 คน โดยไม่มีข้อจำกัด
อำนาจ หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจัดการห้างหุ้นส่วนได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 1035 หุ้นส่วนผู้จัดการ 2 คนลงชื่อในใบแต่งตั้งนายก็ใช้ได้ หากจำเป็นต้องให้หุ้นส่วน
ผู้จัดการทั้งสามร่วมทำแทนไม่

หมายเหตุ มาตรา 1036 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

มาตรา 1037

คำพิพากษาฎีกาที่ 191/2501
หน้า 154

นายเสริม กำจัดแจ่ม
นางถวิล สารการประสิทธิ์ กับพวก

โจทก์
จำเลย

ผู้เป็นหุ้นส่วนสามัญอาจเป็นผู้จัดการทุกคน หรือมอบให้หุ้นส่วนคนเดียวจัดการก็ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1768/2520
หน้า 1427

นายสกล อินทรภักดี กับพวก
นางจรรยา ราษฎร์ศิริ

โจทก์
จำเลย

โจทก์มีสิทธิไต่ถามจำเลยซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการถึงการทำงาน และมีสิทธิที่จะตรวจและคัดสำเนาสมุดบัญชีและเอกสารใด ๆ ของห้างหุ้นส่วนได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1037 ประกอบด้วยมาตรา 1080 แม้จำเลยจะมีเอกสารของห้างหุ้นส่วนหรือไม่ก็ตาม เมื่อโจทก์ขอให้จำเลยแสดงบัญชีรับจ่ายพร้อมทั้งหลักฐานใบสำคัญการรับจ่ายเงินของห้างหุ้นส่วนตั้งแต่วันที่จำเลยเข้าดำเนินกิจการจนถึงปัจจุบัน ย่อมอยู่ในวิสัยที่จำเลยซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการจะแสดงได้ หาใช่เป็นเรื่องสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับได้ไม่

หมายเหตุ มาตรา 1038 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

มาตรา 1039

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 98/2495

นายเกียรติ์ กุลวานิช

โจทก์

หน้า 72

นายเจน กุลวานิช

จำเลย

ร้านของจำเลยเป็นผู้ทำการติดต่อซื้อน้ำมันจากบริษัทต่างประเทศ และจำเลยได้เข้าเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์ตั้งร้านขึ้นเพื่อรับช่วงน้ำมันจากร้านจำเลยเอามาขาย จำเลยเป็นผู้จัดการร้านหุ้นส่วนนี้ด้วย ต่อมาจำเลยได้เอาเงินของร้านหุ้นส่วนส่งไปซื้อน้ำมันยังบริษัทต่างประเทศซึ่งเป็นการนอกวัตถุประสงค์ของร้านหุ้นส่วน แล้วถูกบริษัทต่างประเทศหักเงินเป็นค่าถึงเปล่าซึ่งร้านของจำเลยค้างส่งแก่บริษัทอยู่ ดังนี้ ได้ชื่อว่าจำเลยทำการนอกเหนืออำนาจเป็นเหตุให้ร้านหุ้นส่วนเสียหาย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในเงินที่ส่งไปนั้น

มาตรา 1040

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 41/2493

หน้า 51

นายตันเซ่งเจียบ แซ่ตัน กับพวก

นายตันเฉ่งหลี แซ่ตัน กับพวก

โจทก์

จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีได้จดทะเบียน เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนมีมติให้เลิก ความเป็นหุ้นส่วนก็สิ้นสุดลงจะนำมาตรา 1249 และมาตรา 1040 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับไม่ได้ ผู้เป็นหุ้นส่วนยอมโอนขายสิทธิในหุ้นส่วนภายหลังที่ได้มีมติให้เลิกห้างหุ้นส่วนแล้วได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนคนอื่น และผู้รับโอนยอมเป็นผู้เสียหายในทางอาญา ฟ้องบุคคลอื่นซึ่งกระทำผิดในทางอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนนั้นได้

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 407/2501

หน้า 400

นายเอี้ยวเซงฮก เอี้ยวฉาย กับพวก

นายเฮงกี แซ่ตัน หรือ นิยม กุลสมาน

โจทก์

จำเลย

ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งตาย ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นยอมให้มีคนรับโอนหุ้นนั้นสืบต่อมาหุ้นส่วนนั้นไม่เลิกจากกัน

หมายเหตุ มาตรา 1041 ไม่ปรากฏคำพิพากษาศาลฎีกา

มาตรา 1042

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 672/2486
หน้า 587

ห้างหุ้นส่วนสามัญ เมลเจอร์สฯ
นายสมาน วัชรศิริธรรม

โจทก์
จำเลย

ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีผู้จัดการหลายคน อำนาจจัดการของผู้จัดการต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1035 ไม่ใช่ตามมาตรา 804 หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนมีอำนาจจัดการได้

ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ไม่ใช่ตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไปตามความหมายในมาตรา 801 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงมีอำนาจฟ้องความแทนห้างหุ้นส่วนซึ่งเป็นนิติบุคคล หรือมอบอำนาจให้ตัวแทนช่วงฟ้องความได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 98/2495
หน้า 72

นายเกียรติ กุลวานิช
นายเจน กุลวานิช

โจทก์
จำเลย

ร้านของจำเลยเป็นผู้ทำการติดต่อซื้อน้ำมันจากบริษัทต่างประเทศ และจำเลยได้เข้าเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์ตั้งร้านขึ้นเพื่อรับช่วงน้ำมันจากร้านจำเลยเอามาขาย จำเลยเป็นผู้จัดการร้านหุ้นส่วนนี้ด้วย ต่อมาจำเลยได้อำนาจเงินของร้านหุ้นส่วนส่งไปซื้อน้ำมันยังบริษัทต่างประเทศซึ่งเป็นการนอกวัตถุประสงค์ของร้านหุ้นส่วน แล้วถูกบริษัทต่างประเทศหักเงินเป็นค่าถึงเปล่าซึ่งร้านของจำเลยค้างส่งแก่บริษัทอยู่ ดังนี้ ได้ชื่อว่าจำเลยทำการนอกเหนืออำนาจ เป็นเหตุให้ร้านหุ้นส่วนเสียหาย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในเงินที่ส่งไปนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 530/2505
หน้า 559

นายจ๊กจิว แซ่เจีย
นายอุดม ยิ่งไพบูลย์
นายอาตุ แซ่เบ๊

โจทก์
จำเลย
ผู้คัดค้าน

หนี้ที่เกิดแต่กิจการของห้างหุ้นส่วนที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เป็นหนี้ผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนด้วย ไม่ใช่เป็นลูกหนี้คนละคนต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน เมื่อผู้ล้มละลายก็เป็นหุ้นส่วนอยู่ด้วยแล้ว การที่หุ้นส่วนคนหนึ่งเอาเงินของห้างหุ้นส่วนชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนก็ถือว่าเป็นการกระทำแทนหุ้นส่วนอื่นรวมทั้งผู้ล้มละลายด้วย ตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1033, 1042 เมื่อการนั้นทำให้เจ้าหนี้ได้เปรียบกันต้องตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 115 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมขอให้ศาลสั่งเพิกถอนได้

จำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนเดินรถโดยสารประจำทางกับจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 เป็นผู้ขับขี่ จำเลยที่ 2 เป็นผู้ควบคุมรถและเก็บค่าโดยสาร ถ้าจำเลยที่ 1 ขับขี่รถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้บุตรโจทก์ถึงแก่ความตายและตัวโจทก์ได้รับบาดเจ็บ จำเลยที่ 2 ก็ต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ในผลแห่งละเมิดที่จำเลยที่ 1 กระทำต่อโจทก์ เช่นเดียวกับตัวการต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนตามนัยมาตรา 1042 และ 427 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หมายเหตุ มาตรา 1043 ไม่ปรากฏคำพิพากษาศาลฎีกา

มาตรา 1044

คำพิพากษาฎีกาที่ 2570/2520

นายสันติ วาทะศิริฯ

โจทก์

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

จำเลย

ในชั้นแรกที่โจทก์ซื้อที่ดินจากจำเลยมาดำเนินการปลูกสร้างอาคารขายพร้อมทั้งที่ดินนั้น โจทก์ต้องแบ่งกำไรสุทธิให้จำเลยร้อยละ 40 อยู่แล้ว ครั้นเมื่อโจทก์ดำเนินการต่อไปไม่ได้เพราะขาดเงินทุนหมุนเวียนจนจำเลยต้องเข้ามาร่วมเป็นหุ้นส่วนเสี่ยงต่อการที่จะต้องร่วมขาดทุนกับโจทก์ จำเลยก็ควรจะต้องได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นเป็นธรรมดา สัญญาเข้าหุ้นส่วนระบุว่า การแบ่งผลกำไรให้เป็นไปตามแนวข้อตกลงซื้อที่ดิน “แนวที่ตกลง” จึงมีความหมายว่าจะต้องแบ่งกำไรสุทธิให้จำเลยในฐานะเจ้าของที่ดินร้อยละ 40 อย่างเดิมเสียก่อนกำไรที่เหลืออีกร้อยละ 60 จึงจะแบ่งกันระหว่างโจทก์จำเลยผู้เป็นหุ้นส่วนกันตามส่วนของเงินที่ลงทุน

หมายเหตุ มาตรา 1045 ถึงมาตรา 1048 ไม่ปรากฏคำพิพากษาฎีกา

ส่วนที่ 3

ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน กับบุคคลภายนอก

มาตรา 1049

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 68/2487 นายหลิน แซ่โค้ว โจทก์
หน้า 67 บริษัทศรีราชา จำกัด จำเลย

สัญญาทำในนามของห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งไม่มีอำนาจฟ้องบังคับตามสัญญาในนามของตนเอง

สัญญาทำในนามของห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียน หุ้นส่วนผู้จัดการมาฟ้องบังคับตามสัญญา แต่คำบรรยายฟ้องเป็นที่เข้าใจว่าฟ้องเป็นส่วนตัว ดังนี้ ต้องยกฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 69/2493 นายเลี้ยวเกียง แซ่ตัน โจทก์
หน้า 96 นายเจ๊กนัม แซ่ลี จำเลย
นายตันจิงอวย ผู้ร้อง

จำเลยเป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนไปเช่าตึกของโจทก์เพื่อดำเนินกิจการของห้าง แม้ต่อมาหุ้นส่วนคนหนึ่งจะได้รับโอนกิจการมาทั้งหมดแต่ผู้เดียว เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยขับไล่ออกจากที่เช่าแล้ว ย่อมขับไล่ผู้รับโอนกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นได้ โดยถือว่าเป็นบริวารของจำเลยผู้เช่า ผู้รับโอนจะอ้างว่าจำเลยไปทำสัญญาแทนห้างหุ้นส่วนไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1771/2499 นายเหลียง ชัดชี๑ โจทก์
หน้า 1439 (ประชุมใหญ่) นายกิม แซ่ลี จำเลย

หุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนคนเดียวอาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีเพื่อห้างหุ้นส่วนนั้นได้ ไม่จำเป็นต้องให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนเข้าชื่อกันเป็นโจทก์

(มีหมายเหตุท้ายฎีกา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 36/2521 นายประสาน ชาลาอาดิสัย โจทก์
หน้า 39 จำสืบตำรวจประดิษฐ์ นันทมานพ จำเลย

โจทก์เช่าเหมืองแร่พิพาทมาจากกรมทรัพยากรธรณี จำเลยขอซื้อเหมืองแร่นั้นจากโจทก์ แต่ตกลงราคากันไม่ได้จำเลยจึงขอเช่า ในที่สุดโจทก์จึงตกลงให้จำเลยเช่าและได้ทำสัญญา